

**Μελέτη Αποφοίτων του Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου
(Απόφοιτοι 2020/2021 και 2016/2017)**

ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Οκτώβριος 2023

**Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου:

- Ανακοινώνει και κοινοποιεί προσφερόμενες θέσεις εργασίας στην αρχική του σελίδα: <https://career.uop.gr/> στην αρχική σελίδα του Πανεπιστημίου μας: www.uop.gr/anakoinosis/60-grafeio-diasyndesis, τις αποστέλλει και στα προσωπικά email των αποφοίτων, καθώς διατηρείται αρχείο αποφοίτων.
- Ανακοινώνει υποτροφίες που αφορούν φοιτητές –αποφοίτους σε Ελλάδα και εξωτερικό: <https://career.uop.gr/ypotrofies>
- Παρέχει σε φοιτητές & αποφοίτους τη δυνατότητα να γνωρίσουν καλύτερα τις επαγγελματικές προοπτικές που τους δίνει το πτυχίο τους μέσα από το Προφίλ Αποφοίτου: <https://career.uop.gr/apofoitoi> το οποίο δημιουργείται με τη βοήθεια του κάθε Ακαδημαϊκού Υπευθύνου καθηγητή ανά τμήμα.
- Συνεργάζεται με δημόσιες δομές ψυχικής υγείας και συμβουλευτικής ψυχολογίας, σε όλες τις πόλεις που διαθέτει σχολές το Πανεπιστήμιο μας: <https://career.uop.gr/node/2142>

Ακολουθήστε μας στα social media:

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100078360844379>

https://www.instagram.com/career_uop/

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	5
Executive Summary	5
1. Εισαγωγή	6
2. Βιβλιογραφική Επισκόπηση	7
3. Μεθοδολογία	12
3.1 Συλλογή των δεδομένων	12
3.2 Μεροληψία μη-απόκρισης.....	14
4. Αποτελέσματα για τους αποφοίτους του ακαδημαϊκού έτους 2020-2021.....	15
4.1 Ατομικά Χαρακτηριστικά Αποφοίτων	15
4.2 Σπουδές	18
4.3 Κινητικότητα και λοιπές δραστηριότητες	20
4.4 Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας πριν την έναρξη των σπουδών.....	22
4.5 Επαγγελματική και περαιτέρω εκπαίδευση	23
4.6 Παρούσα επαγγελματική κατάσταση	25
5. Αποτελέσματα για τους αποφοίτους του ακαδημαϊκού έτους 2016-2017.....	29
5.1 Ατομικά Χαρακτηριστικά Αποφοίτων	29
5.2 Σπουδές	31
5.3 Παρούσα επαγγελματική κατάσταση	32
6. Συμπεράσματα	35
7. Βιβλιογραφία.....	37

Λίστα Πινάκων

Πίνακας 1: Φύλο ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)	16
Πίνακας 2: Ηλικιακή ομάδα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	16
Πίνακας 3: Εκπαίδευση της μητέρας ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	16
Πίνακας 4: Εκπαίδευση του πατέρα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	17
Πίνακας 5: Επίπεδο εκπαίδευσης της Μητέρας σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης του Πατέρα (%)	17
Πίνακας 6: Απόφοιτοι ανά επιστημονικό πεδίο και ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	18
Πίνακας 7: Βαθμολογία των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	20
Πίνακας 8: Βαθμολογία των αποφοίτων, ΜΟΔΙΠ Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (%).....	20
Πίνακας 9: Απόκτηση εμπειρίας στο εξωτερικό των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	21
Πίνακας 10: Κινητικότητα των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	21
Πίνακας 11: Κινητικότητα των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	22
Πίνακας 12: Κινητικότητα των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	22
Πίνακας 13: Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας πριν την έναρξη των σπουδών των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	22
Πίνακας 14: Συνέχιση των σπουδών των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)	23
Πίνακας 15: Τίτλος σπουδών που αποκτήθηκε μετά την αποφοίτηση των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)	23
Πίνακας 16: Τομείς που οι απόφοιτοι συνέχισαν τις σπουδές τους ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)	23
Πίνακας 17: Τομείς που οι απόφοιτοι συνέχισαν τις σπουδές τους ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)	24
Πίνακας 18: Συνέχιση σπουδών στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)	25
Πίνακας 19: Συνέχιση σπουδών στην Ελλάδα των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	25
Πίνακας 20: Παρούσα επαγγελματική κατάσταση των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	26
Πίνακας 21: Αυτοαπασχολούμενοι απόφοιτοι ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)	26
Πίνακας 22: Κατοχή παραπάνω από μία θέσης εργασίας των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	26
Πίνακας 23: Χώρα εργασίας των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	27
Πίνακας 24: Τύπος συμβολαίου των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	27
Πίνακας 25: Απόφοιτοι που εργάζονται στο δημόσιο τομέα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	28
Πίνακας 26: Οικονομική ανάλυση της πιθανότητας απασχόλησης των αποφοίτων.....	29
Πίνακας 27: Φύλο ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)	30
Πίνακας 28: Ηλικιακή ομάδα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	30
Πίνακας 29: Εκπαίδευση της μητέρας ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	30
Πίνακας 30: Εκπαίδευση του πατέρα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	31
Πίνακας 31: Επίπεδο εκπαίδευσης της Μητέρας σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης του Πατέρα (%)	31
Πίνακας 32: Απόφοιτοι ανά επιστημονικό πεδίο και ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	32
Πίνακας 33: Βαθμολογία των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	32
Πίνακας 34: Παρούσα επαγγελματική κατάσταση των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	33
Πίνακας 35: Αυτοαπασχολούμενοι απόφοιτοι ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)	33
Πίνακας 36: Κατοχή παραπάνω από μία θέσης εργασίας των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	34
Πίνακας 37: Χώρα εργασίας των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	34
Πίνακας 38: Τύπος συμβολαίου των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	34
Πίνακας 39: Απόφοιτοι που εργάζονται στο δημόσιο τομέα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%).....	35

Περίληψη

Το συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον και η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος δημιουργούν νέες απαιτήσεις στην αγορά εργασίας. Για να περιοριστούν οι αρνητικές συνέπειες, οι νέοι εργαζόμενοι θα πρέπει να επενδύσουν σε εκείνες τις δεξιότητες που θα τους κάνουν ανταγωνιστικούς και θα τους εξασφαλίσουν επιτυχή ένταξη στην αγορά εργασίας. Είναι σαφές ότι στο πλαίσιο αυτό, η τριτοβάθμια εκπαίδευση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Πλέον, τα ακαδημαϊκά ιδρύματα επιδιώκουν ολοένα και πιο ενεργά τη σύνδεση με την αγορά εργασίας και για αυτό το σκοπό υλοποιούν μελέτες αποφοίτων. Υπό αυτό το πρίσμα, το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου συμμετείχε και υλοποίησε μελέτη αποφοίτων στα πλαίσια του πανευρωπαϊκού προγράμματος Eurograduate Survey 2022. Το δείγμα της μελέτης αποτελείται από 335 φοιτητές/τριες που αποφοίτησαν το ακαδημαϊκό έτος 2020/21 και 91 φοιτητές/τριες που αποφοίτησαν το ακαδημαϊκό έτος 2016/17. Σύμφωνα με τα βασικά ευρήματα της μελέτης περίπου 1 στους 3 απόφοιτους συνεχίζει την εκπαιδευτική πορεία του και μετά το πέρας των σπουδών του στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Ένα σημαντικό ποσοστό φοιτητών έχει συμμετάσχει σε προγράμματα κινητικότητας στο εξωτερικό, είτε στα πλαίσια σπουδών είτε στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης. Περίπου 70% των πρόσφατων αποφοίτων των προπτυχιακών προγραμμάτων έχουν απασχόληση (είτε ως εργαζόμενοι είτε ως αυτοαπασχολούμενοι), ενώ περίπου το 13% των πρόσφατων αποφοίτων βρέθηκαν να είναι άνεργοι. Τέλος, σημαντικό ποσοστό αποφοίτων (ειδικά μεταπτυχιακών προγραμμάτων) φαίνεται να απασχολείται στο δημόσιο τομέα. Η μελέτη αξιολογεί και ερμηνεύει τα παραπάνω ευρήματα υπό το πρίσμα άλλων αντίστοιχων μελετών, καθώς και της σχετικής διεθνούς βιβλιογραφίας, προκειμένου να προτείνει πολιτικές τόσο σε επίπεδο ιδρύματος όσο και σε επίπεδο εθνικής πολιτικής. Τέλος, αποτελεί μια χρήσιμη αφετηρία για τη συστηματική παρακολούθηση της πορείας των αποφοίτων του Πανεπιστημίου.

Executive Summary

The constantly changing economic environment and rapid technological progress are creating new labour market requirements. To limit the negative consequences, employees need to invest in those skills that will make them competitive and ensure their successful integration into the labour market. It is clear that, in this context, tertiary education plays a vital role. Academic institutions are now seeking to establish links with the labour market and they are implementing graduate studies to this end. In this context, the Career Office of the University of Peloponnese participated in the European Eurograduate Survey 2022, which was implemented on a nationwide scale. The sample consists of 335 students having graduated in 2020/21 and 91 having graduated in 2016/17. According to the basic findings of the study, one out of three graduates continues her studies after graduating. A considerable portion of graduates reports participation in the Erasmus mobility programme (for studies or internships abroad). With respect to employment, 70% of graduates are employed (either as employees or self-employed), while 13% reported to be unemployed. Finally, a significant portion of graduates (and especially post-graduates) are employed in the public sector. The study utilizes and interprets these empirical findings in the context of similar studies conducted by other Greek universities, as well as in the context of the relevant international literature with a view to propose

policies at the university level and the national level. Furthermore, the study aspires to serve as a solid starting point for systematically track the academic and employment trajectories of graduates.

1. Εισαγωγή

Η αγορά εργασίας βρίσκεται στο κατώφλι ριζικών μετασχηματισμών που οφείλονται στην ολοένα και αυξανόμενη εφαρμογή νέων τεχνολογιών (αυτοματοποίηση, τεχνητή νοημοσύνη) στην παραγωγή. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της McKinsey, οι νέες τεχνολογίες ενδέχεται να επηρεάσουν περίπου τις μισές θέσεις εργασίας και κυρίως τις εργασίες που δεν απαιτούν υψηλή εξειδίκευση και βασίζονται σε καθήκοντα ρουτίνας. Η συνολική απασχόληση πιθανότατα δεν θα επηρεαστεί δραματικά, καθώς η δημιουργία θέσεων εργασίας (job creation) θα επουλώσει – τουλάχιστον ως ένα βαθμό- τις απώλειες που θα επιφέρει η καταστροφή θέσεων εργασίας (job destruction) λόγω των τεχνολογικών μεταβολών. Ωστόσο, είναι σαφές ότι προκειμένου να αμβλυθούν οι αρνητικές συνέπειες αυτών των τεχνοοικονομικών εξελίξεων τόσο σε όρους μείωσης της απασχόλησης όσο σε όρους αύξησης των μισθολογικών ανισοτήτων (skill-biased technological change), ο ρόλος της εκπαίδευσης και της κατάρτισης είναι κομβικός.

Συγκεκριμένα, είναι απαραίτητο οι εργαζόμενοι (και κυρίως οι νέοι) να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να προσαρμοστούν με επιτυχία σε μια ραγδαία μεταλλασσόμενη αγορά εργασίας. Η ανάγκη αυτή έχει επιταχυνθεί από τις νέες συνθήκες. Καταρχήν, η νέα γνώση παράγεται με ταχύτατους ρυθμούς. Σε ολοένα και περισσότερες γνωστικές περιοχές, όπως π.χ. η πληροφορική, η ιατρική και η βιοτεχνολογία, που ο «χρόνος ζωής» της παραγόμενης γνώσης μειώνεται συνεχώς και πολλές φορές είναι μικρότερος από 10 χρόνια. Η ταχύτητα με την οποία απαξιώνεται η γνώση συνεπάγεται την ανάγκη ανάπτυξης δεξιοτήτων που επιτρέπουν τη συστηματική ανανέωση και επικαιροποίησή της. Ταυτόχρονα, οι τεχνολογικές αλλαγές επεκτείνονται σε κάθε διάσταση της καθημερινότητάς μας αλλάζοντας τις κοινωνικές, οικονομικές και εργασιακές σχέσεις κάθε στιγμή.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι προκλήσεις για τα πανεπιστημιακά ιδρύματα είναι πολύ μεγάλες καθώς θα πρέπει να συμφιλιώσουν δύο διαφορετικούς στόχους, αφενός θα πρέπει να διατηρήσουν τον ευρύτερο ακαδημαϊκό χαρακτήρα τους, ενώ αφετέρου θα πρέπει να είναι σε θέση να εφοδιάσουν τους απόφοιτους τους με όλα εκείνα τα προσόντα που αποτελούν μία στέρεα βάση για την επιτυχή εισαγωγή τους στην αγορά εργασίας, την επαγγελματική εξέλιξη τους αλλά και τη γενικότερη πρόοδο και ευημερία τους.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, τα περισσότερα πανεπιστημιακά ιδρύματα δίνουν ολοένα και αυξανόμενη έμφαση στη διασύνδεση τους με την αγορά εργασίας μέσω σειράς πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων όπως για παράδειγμα η παροχή συμβουλευτικής σταδιοδρομίας σε φοιτητές και αποφοίτους, η οργάνωση εκδηλώσεων όπως οι ημέρες καριέρας, η επαφή και η ανάπτυξη συνεργασιών με τον παραγωγικό τομέα, η διοργάνωση στοχευμένων σεμιναρίων και διαλέξεων, τα προγράμματα κινητικότητας καθώς η παροχή πληροφόρησης.

Ένα σημαντικό μέρος αυτού του στρατηγικού προσανατολισμού αποτελούν και οι μελέτες αποφοίτων (graduate studies) των οποίων η χρησιμότητα έγκειται στη συλλογή χρήσιμης πληροφόρησης αναφορικά με την μετέπειτα πορεία των αποφοίτων του ιδρύματος στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας (π.χ. συνέχιση των σπουδών, τρέχουσα επαγγελματική κατάσταση, συνάφεια σπουδών και απασχόλησης, μισθολογικές απολαβές, περίοδοι ανεργίας, ευκαιρίες για περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση και άλλα). Η πληροφόρηση αυτή είναι ωφέλιμη για τα πανεπιστημιακά ιδρύματα προκειμένου να χαράξουν τη μακροχρόνια στρατηγική τους. Είναι όμως σημαντική και για τους σχεδιαστές της εκπαιδευτικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο. Επιπρόσθετα, η πληροφόρηση είναι πολύτιμη και για τους υφιστάμενους και υποψήφιους φοιτητές αφού τους δίνει τη δυνατότητα να λάβουν ορθές επιλογές σε μια σειρά ζητημάτων όπως το επιθυμητό πεδίο σπουδών, η συνέχιση των σπουδών σε ανώτερη βαθμίδα και ο κατάλληλος χρόνος συμμετοχής στην αγορά εργασίας (Abbati & Barone, 2015; Menon et al., 2020; Menon, 2008). Ταυτόχρονα, σε μακροοικονομικό επίπεδο, οι σωστά τεκμηριωμένες εκπαιδευτικές επιλογές θα οδηγήσουν σε μια πιο ορθολογική κατανομή του ανθρώπινου δυναμικού στην οικονομία.

Στα πλαίσια αυτά το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου συμμετείχε στην πανευρωπαϊκή μελέτη Eurograduate Survey 2022 που υλοποιήθηκε σε πανελλαδική κλίμακα υπό τον συντονισμό της Εθνικής Αρχής Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΕΕ). Η χρησιμότητα της συμμετοχής του πανεπιστημίου στην έρευνα είναι διττή. Αφενός αξιολογήσαμε και ελέγξαμε την σκοπιμότητα τέτοιων μελετών, και αφετέρου ανιχνεύσαμε εμπόδια και προκλήσεις, προκειμένου το ίδρυμα να είναι σε θέση να υλοποιεί συστηματικά μελέτες αποφοίτων και αφετέρου να αντλήσουμε πληροφόρηση για την πορεία των αποφοίτων του πανεπιστημίου στην αγορά εργασίας.

Η δομή της παρούσας μελέτης είναι η ακόλουθη: Η ενότητα 2 παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη μεθοδολογία της έρευνας. Πιο αναλυτικά, παρουσιάζουμε τον τρόπο με τον οποίο έγινε η συλλογή των δεδομένων, η ηλεκτρονική πλατφόρμα που χρησιμοποιήθηκε και τα ποσοστά απόκρισης. Στο τέλος της ενότητας 2 παρουσιάζεται σύντομα η σχετική βιβλιογραφία. Η ενότητα 3 περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τη δομή του ερωτηματολογίου. Ο σκοπός της ενότητας 4 είναι να εξετάσουμε τα αποτελέσματα της έρευνας για τους αποφοίτους της ακαδημαϊκής χρονιάς 2020-2021. Συγκεκριμένα, στην ενότητα 4.1 παρουσιάζονται τα ατομικά χαρακτηριστικά των αποφοίτων που συμμετείχαν στην έρευνα. Στη συνέχεια, παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις σπουδές τους, όπως είναι το τμήμα αποφοίτησης και πληροφορίες σχετικά με τη συμμετοχή τους σε προγράμματα erasmus ή σε προγράμματα πρακτικής άσκησης. Έπειτα, εξετάζουμε την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων και τη συνέχιση ή όχι των σπουδών τους. Στην ενότητα 5, παρουσιάζονται συνοπτικά τα ατομικά χαρακτηριστικά για τους αποφοίτους της ακαδημαϊκής χρονιάς 2016-2017. Η ενότητα 6 περιλαμβάνει τα συμπεράσματα.

2. Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Το ζήτημα της καλύτερης διασύνδεσης των αποφοίτων με την αγορά εργασίας έχει απασχολήσει εδώ και δεκαετίες τα τριτοβάθμια ιδρύματα στην Ελλάδα. Ωστόσο, και ειδικά τα τελευταία χρόνια, μπορούμε να παρατηρήσουμε μία ένταση των προσπαθειών τους να ενισχύσουν το προφίλ των

αποφοίτων τους δια μέσου της ανάπτυξης των δομών διασύνδεσης που πλέον λειτουργούν σε όλα τα ιδρύματα. Μέρος αυτής της προσπάθειας αποτελούν η ολοένα και πιο συχνή διεξαγωγή μελετών αποφοίτων που έχουν ως στόχο την ανατροφοδότηση των ιδρυμάτων με πληροφορίες σχετικές με την πορεία και τις ανάγκες των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Τα ευρήματα αυτών των μελετών είναι ενδιαφέροντα από ερευνητικής άποψης και χρήσιμα όσον αφορά τη χάραξη της μακροπρόθεσμης στρατηγικής των ιδρυμάτων.

Μία πρόσφατη μελέτη του Ε.Μ.Π. (2016) διερεύνησε την επαγγελματική εξέλιξη των αποφοίτων του ιδρύματος που έχουν μεταναστεύσει στο εξωτερικό. Τα ευρήματα της μελέτης που βασίζονται σε δείγμα 185 αποφοίτων του ιδρύματος δείχνουν ότι οι περισσότεροι (80%) απόφοιτοι του δείγματος εργάζονται με καθεστώς σταθερής απασχόλησης, ενώ περίπου οι μισοί δήλωσαν καθαρά ετήσια εισοδήματα άνω των 50,000 ευρώ. Ενδεικτικό των καλών συνθηκών εργασίας στο εξωτερικό είναι ότι περίπου το 80% δήλωσε αρκετά ευχαριστημένο από τις εργασιακές συνθήκες τις οποίες, ενώ οι μέσες ώρες εργασίας κυμαίνονταν στις 42 ώρες. Επίσης, ενδιαφέρον είναι ότι περίπου οι μισοί απόφοιτοι του δείγματος δεν εκδήλωσαν ενδιαφέρον επαναπατρισμού. Τα συμπεράσματα της μελέτης είναι αρκετά χρήσιμα για να κατανοηθεί το φαινόμενο της μαζικής φυγής Ελλήνων επιστημόνων με υψηλά προσόντα στο εξωτερικό (brain drain), αλλά και του σχεδιασμού πολιτικών για την αποτροπή του.

Το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ) πραγματοποίησε το 2023, μια μελέτη για τους απόφοιτους Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων του ΟΠΑ την περίοδο 2018-2022. Ανάμεσα σε δείγμα 1990 αποφοίτων, τα κυριότερα ευρήματα αφορούν τα ποσοστά ανεργίας των αποφοίτων, το εισόδημα τους, και τον τόπο εργασίας τους. Πιο αναλυτικά, το 93.1% εργάζεται σε εργασία πλήρους απασχόλησης, όπου το 93.7% από αυτούς έχει ως έδρα του την Ελλάδα. Ωστόσο, το 12.8% των αποφοίτων δήλωσε ότι τους πρώτους έξι μήνες μετά την αποφοίτηση από το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα αν και αναζητούσε εργασία δεν έβρισκε. Από την άλλη πλευρά, οι άνεργοι απόφοιτοι των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων του ΟΠΑ είναι μόλις το 1.3% των αποφοίτων, το οποίο αποτελεί πολύ χαμηλότερο ποσοστό από το εθνικό ποσοστό, το οποίο για κατόχους Μεταπτυχιακών τίτλων είναι 5.1%. Τέλος, σχετικά με τις αποδοχές τους, το 27.8% δήλωσε ότι οι μηνιαίες αποδοχές του κυμαίνονται μεταξύ 901-1,200 ευρώ, ενώ το 76.9% των αποφοίτων έχει αποδοχές της τάξης των 901-2,500 ευρώ.

Το ΕΚΠΑ με στόχο να μελετήσει το βαθμό απορρόφησης των αποφοίτων του στην αγορά εργασίας διεξήγαγε αντίστοιχη έρευνα το 2023, για τους αποφοίτους της χρονικής περιόδου 2016-2021. Τα αποτελέσματα βασίζονται σε δείγμα 1,745 αποφοίτων, οι οποίοι απασχολούνται κυρίως σε τομείς που αφορούν την εκπαίδευση, την υγεία και τη νομική επιστήμη, ενώ περίπου τα 2/3 των αποφοίτων απασχολούνται σε θέσεις σχετικές με το αντικείμενο των σπουδών τους. Επιπλέον, το 54% των αποφοίτων που εργάζονται την τρέχουσα περίοδο, εργάζονται ως μισθωτοί υπάλληλοι με πλήρη απασχόληση και το 14% των αποφοίτων με μερική απασχόληση. Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι η πλειοψηφία των αποφοίτων, περίπου το 90% δηλώνει ότι βρήκε την πρώτη του εργασία μέσα στους πρώτους 12 μήνες από την αποφοίτησή του. Οι άνεργοι αποτελούν περίπου το 20% των αποφοίτων, από τους οποίους όμως οι περισσότεροι είναι σε διαδικασία αναζήτησης

εργασίας για διάστημα μικρότερο του ενός έτους. Ωστόσο το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων (που αναζητούν εργασία για διάστημα μεγαλύτερο από τα δύο έτη) είναι αρκετά υψηλό: περίπου 1 στους 3 εκ των ανέργων απόφοιτων.

Αρκετά Πανεπιστήμια διεξάγουν πολύ συχνά τμηματικές μελέτες σχετικά με την απασχολησιμότητα των αποφοίτων τους. Μία από αυτές διεξήχθη το 2021 από το Πανεπιστήμιο Κρήτης και αφορούσε Μηχανικούς Περιβάλλοντος που έχουν αποφοιτήσει είτε από το Πανεπιστήμιο Κρήτης είτε από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Το δείγμα αποτελείται από 293 απόφοιτους, το 58% των οποίων κατάφερε να βρει εργασία σε διάστημα μικρότερο από 12 μήνες από την απόκτηση του πτυχίου του, ωστόσο ένα σημαντικό ποσοστό, περίπου το 22% των αποφοίτων ήταν σε αναζήτηση εργασίας για διάστημα μεγαλύτερο από τους 24 μήνες. Από το 86% των αποφοίτων που εργάζονται την τρέχουσα περίοδο, το 20% βρίσκονται στο εξωτερικό, με κυρίαρχο το Ηνωμένο Βασίλειο. Όσον αφορά τους απόφοιτους οι οποίοι είναι άνεργοι, το 60% είναι άνεργοι για διάστημα λιγότερο από 12 μήνες, ενώ για το 25% των ανέργων το χρονικό διάστημα ξεπερνάει τους 12 μήνες.

Μία άλλη μελέτη αποφοίτων, αυτή του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, εξετάζει τα ποσοστά ανεργίας, το αντικείμενο εργασίας και τις μηνιαίες απολαβές των τμημάτων Μηχανολόγων Μηχανικών, του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών και του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, και αφορά τους απόφοιτους του χρονικού διαστήματος 1997-2019. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 638 άτομα σε σύνολο πληθυσμού 4,874 αποφοίτων. Τα τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ανεργίας, 32.3% και 30.4%, αντίστοιχα, ενώ ακολουθεί το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών με ποσοστό ανεργίας 10.5% και το Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών με ποσοστό 9.2%. Από την άλλη πλευρά, από τους απόφοιτους που εργάζονται, πολύ μεγάλο ποσοστό δεν απασχολείται σε θέσεις σχετικές με το αντικείμενο των σπουδών του. Πιο αναλυτικά, το 48% των αποφοίτων του Τμήματος Νηπιαγωγών και το 28.6% του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης δεν εργάζονται σε θέσεις σχετικές με τις σπουδές του. Οι απόφοιτοι των τμημάτων Μηχανολόγων Μηχανικών και Εικαστικής Τέχνης είναι πιο χαμηλά, με 15.3% και 15.2% αντίστοιχα. Τέλος, όσον αφορά τις μηνιαίες απολαβές, οι Μηχανολόγοι Μηχανικοί έχουν τις υψηλότερες αποδοχές με μέσο καθαρό μηνιαίο μισθό στα 1200 ευρώ, ενώ στα υπόλοιπα τμήματα δεν ξεπερνάει τα 600 ευρώ.

Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας έχει πραγματοποιήσει μια μελέτη απασχόλησης των αποφοίτων ΤΕΦΑΑ. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το 2022 και αφορούσε 160 απόφοιτους της ακαδημαϊκής χρονιάς 2016-2017, από τους οποίους οι 120 συμμετείχαν τελικά στην έρευνα. Σχετικά με τη συνέχιση των σπουδών τους μετά την απόκτηση του πτυχίου, το 65.8% δήλωσε πως δεν έχει συνεχίσει τις σπουδές του σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Ωστόσο, το 21.7% κατέχει ήδη ένα μεταπτυχιακό τίτλο, από τους οποίους το 3.3% συνεχίζει τις σπουδές του σε διδακτορικό επίπεδο, και για το 12.5% των αποφοίτων βρίσκονται σε εξέλιξη οι μεταπτυχιακές σπουδές του. Όσον αφορά την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων, το 84.2% εργάζονται, από τους οποίους σχεδόν οι μισοί (50.5%) απασχολούνται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι σε επιχείρηση σχετική με το αντικείμενο των σπουδών τους και το 13.9% εργάζονται σε επιχείρηση που δεν είναι σχετική με το αντικείμενο

των σπουδών τους. Από τους αποφοίτους που δεν εργάζονται, το 7.5% δηλώνει ότι παρόλο που είναι σε διαδικασία αναζήτησης εργασίας δεν μπορεί να βρει κατάλληλη θέση απασχόλησης και το 8.3% ότι δεν εργάζεται από επιλογή λόγω υποχρεώσεων.

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι τα αποτελέσματα των έως τώρα μελετών δείχνουν ότι οι απόφοιτοι των ελληνικών πανεπιστημίων παρουσιάζουν θετικές προοπτικές στην αγορά εργασίας (π.χ. χαμηλότερος κίνδυνος ανεργίας από τον κίνδυνο ανεργίας της ηλικιακής ομάδας τους) με την απασχολησιμότητά τους να ποικίλει σημαντικά μεταξύ των διαφορετικών προγραμμάτων σπουδών, όπως άλλωστε είναι αναμενόμενο. Είναι επίσης γεγονός ότι οι περισσότεροι απόφοιτοι δεν βρίσκουν άμεσα εργασία και σε αρκετές περιπτώσεις μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα που μπορεί να ξεπεράσει αρκετούς μήνες έως και περισσότερο από χρόνο. Ωστόσο, όπως γνωρίζουμε από τις σύγχρονες θεωρίες των οικονομικών της εργασίας, το φαινόμενο αυτό, ούτε αφύσικο είναι αλλά και ούτε αναγκαστικά αρνητικό για την αγορά εργασίας στο βαθμό που μπορεί να επιτρέψει το καλύτερο «ταίριασμα» μεταξύ εργαζόμενων και επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις σύγχρονες θεωρίες αναζήτησης (search theories), ο κάθε εργαζόμενος έχει ξεχωριστά χαρακτηριστικά και δεν ταιριάζει με κάθε είδος επιχείρησης ή εργοδότη. Ούτε φυσικά οι εργοδότες είναι αδιάφοροι για τον τύπο του εργαζόμενου που θα προσλάβουν. Συνεπάγεται, ότι η διαδικασία του «συνταιριάσματος» μεταξύ εργαζόμενου και εργοδότη χρειάζεται χρόνο και ενέχει κόστος (Pissarides, 2000). Ένα συμπέρασμα πολιτικής που προκύπτει αφορά την αναγκαιότητα θεσμών που θα μειώνουν το χρόνο και το κόστος ανεύρεσης της κατάλληλης εργασίας.

Τα ευρήματα των παραπάνω μελετών μπορούν να συνδυαστούν και να ερμηνευτούν υπό το πρίσμα μίας αναπτυσσόμενης διεθνούς βιβλιογραφίας, η οποία εξετάζει τους παράγοντες που συμβάλλουν στην επιτυχή ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με τους Li et al (2006), υπάρχει ένα συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό αποφοίτων, οι οποίοι έχουν περισσότερα προσόντα από αυτά που χρειάζεται η εργασία τους, (περίπου το 20% των αποφοίτων ανήκουν σε αυτή την κατηγορία). Επομένως, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα να κατανοήσουμε τους παράγοντες που συμβάλλουν στην απασχολησιμότητα των αποφοίτων. Σύμφωνα με τους Hillage & Pollard (1998), η απασχολησιμότητα περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις: την ικανότητα του ατόμου να εξασφαλίσει την πρώτη του εργασία, την ικανότητά του να εναλλάσσει θέσεις εργασίας εντός της ίδιας επιχείρησης και τέλος να μπορεί να αναζητά και να βρίσκει νέες θέσεις εργασίας από καινούργιο εργοδότη, αν αυτό χρειαστεί.

Οι Finch et al (2013) διακρίνουν πέντε κατηγορίες ικανοτήτων και δεξιοτήτων τις οποίες υποθέτουν ότι αν πληροί ένας απόφοιτος θα μπορέσει να εξασφαλίσει μία ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας. Η πρώτη κατηγορία αφορά τις επικοινωνιακές ικανότητες, όπως η ικανότητα γραπτού και προφορικού λόγου, ο επαγγελματισμός και οι διαπροσωπικές σχέσεις, δηλαδή η ικανότητα που έχει κάποιος να συνεργάζεται αποτελεσματικά με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας του. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο παίζει η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, η οποία περιλαμβάνει την ικανότητα κριτικής σκέψης των εργαζομένων, τη δημιουργικότητα, τις ηγετικές ικανότητες και την ικανότητα προσαρμοστικότητας. Ωστόσο, ο πιο σημαντικός παράγοντας από όλους αφορά τις ειδικές ικανότητες και γνώσεις του αποφοίτου. Πιο αναλυτικά, οι συγγραφείς αναφέρονται σε τεχνικές

γνώσεις που έχει αποκτήσει ο απόφοιτος και θα συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, όπως για παράδειγμα η γνώση των κατάλληλων λογισμικών. Όλες οι παραπάνω ικανότητες, δεξιότητες και γνώσεις είναι σημαντικό να συνδυάζονται με την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας πριν από τη λήψη του πτυχίου, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει πρακτική άσκηση, μερική απασχόληση ή και απασχόληση κατά τους θερινούς μήνες. Τέλος, το ακαδημαϊκό προφίλ του απόφοιτου, το οποίο περιλαμβάνει όχι μόνο την ακαδημαϊκή του επίδοση αλλά και την ακαδημαϊκή φήμη τόσο του Προγράμματος Σπουδών όσο και του Ιδρύματος που έχει ολοκληρώσει, αποτελεί σημαντικό παράγοντά που επηρεάζει την απασχολησιμότητα των απόφοιτων.

Σε συνέχεια της έρευνας των Finch et al (2013), οι Chhinzler & Russo (2017) εξετάζουν την αντίληψη που έχουν οι επιχειρήσεις σχετικά με την απασχολησιμότητα των μεταπτυχιακών φοιτητών. Η επαγγελματική ωριμότητα (και συγκεκριμένα η υψηλή ποιότητα εργασίας, το ενδιαφέρον και οι πρωτοβουλίες) των αποφοίτων καθίσταται ο σημαντικότερος παράγοντας που λαμβάνουν υπόψη οι επιχειρήσεις. Πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ευρήματα των Chhinzler & Russo (2017) που αφορούν τις κοινωνικές δεξιότητες και την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνάς τους, οι επιχειρήσεις τείνουν να εντάσσουν σε μία κατηγορία τις παραπάνω δεξιότητες όσον αφορά τους μεταπτυχιακούς φοιτητές. Επιπλέον, ενώ για τους προπτυχιακούς φοιτητές φαίνεται να είναι πολύ σημαντικός παράγοντας οι κοινωνικές δεξιότητες, στους μεταπτυχιακούς φοιτητές επηρεάζει αρκετά λιγότερο την απασχολησιμότητα τους. Η δια βίου μάθηση αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα για τους εργοδότες και η επένδυση των ατόμων σε ανθρώπινο κεφάλαιο αξιολογείται θετικά. Ακόμα, γενικές δεξιότητες, όπως είναι η σωστή διαχείριση του χρόνου, η ικανότητα εργασίας σε ομάδες και η προσοχή στις λεπτομέρειες αξιολογούνται ως σημαντικά πλεονεκτήματα από τους εργοδότες.

Από την άλλη πλευρά, λόγω της αυξανόμενης χρήσης τεχνητής νοημοσύνης, σύμφωνα με τους Karareliotis et al. (2019), οι επιχειρήσεις έχουν αυξήσει την ανησυχία τους σχετικά με το εάν τα Προπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών είναι κατάλληλα σχεδιασμένα ώστε οι απόφοιτοι να εργάζονται με αποτελεσματικό τρόπο. Σύμφωνα με τη μελέτη τους, η οποία αφορούσε αποφοίτους σχολών διοίκησης επιχειρήσεων, οι απόφοιτοι που είχαν συμμετάσχει σε κάποιο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης ήταν περισσότερο έτοιμοι για τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Πιο αναλυτικά, οι απόφοιτοι είχαν πιο ξεκάθαρη εικόνα σχετικά με τον ρόλο τους εντός της επιχείρησης, τις ικανότητές τους και να κίνητρα. Αρχικά, όσον αφορά τη σαφήνεια του ρόλου του εργαζομένου, η πρακτική άσκηση βοήθησε τους αποφοίτους να καταλάβουν τις προσδοκίες που έχουν οι επιχειρήσεις από αυτούς και σαν αποτέλεσμα να είναι και πιο αποτελεσματικοί. Δεύτερον, η πρακτική άσκηση συνέβαλλε στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως είναι η προφορική επικοινωνία και ο γραπτός λόγος, η αποτελεσματική χρήση της τεχνολογίας και η σωστή διαχείριση του χρόνου, αλλά και η αποτελεσματική συνεργασία με άλλους εργαζομένους. Τέλος, η πρακτική άσκηση φαίνεται ότι συμβάλλει σημαντικά στις προοπτικές απασχόλησης λόγω του γεγονότος ότι προετοιμάζει αποτελεσματικά τους φοιτητές για την αγορά εργασίας.

Τέλος, ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα βιβλιογραφικά ρεύμα που αναδεικνύει τη σημασία συγκεκριμένων μη-γνωστικών δεξιοτήτων (non-cognitive skills) στη βελτίωση της

απασχολησιμότητας των νέων (συμπεριλαμβανομένου των πτυχιούχων) (Kautz et al 2014; Zhou, 2016). Ένα βασικό συμπέρασμα της εν λόγω βιβλιογραφίας είναι ότι χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των ατόμων όπως, για παράδειγμα, η ευσυνειδησία, η δεκτικότητα στις νέες εμπειρίες, η συναισθηματική σταθερότητα και η συγκαταβατικότητα συσχετίζονται θετικά με τις σχολικές και ακαδημαϊκές επιδόσεις, την παραγωγικότητα της εργασίας και το εισόδημα. Είναι άγνωστο, και αντικείμενο μελλοντικών ερευνών, σε ποιο βαθμό οι μη-γνωστικές δεξιότητες καλλιεργούνται στα πανεπιστήμια¹. Όμως, γίνεται ολοένα και πιο αποδεκτό, ότι οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί θα πρέπει να αναζητήσουν τρόπους καλλιέργειας αυτών των δεξιοτήτων είτε με άμεσο τρόπο, μέσω του υλοποιούμενου προγράμματος σπουδών (enacted curriculum) είτε με πιο έμμεσο τρόπο, μέσω του επιδιωκόμενου προγράμματος σπουδών (intended curriculum), δηλαδή με τη χρήση προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών (Ahuja et al, 2022).

Τα ευρήματα των παραπάνω μελετών είναι ιδιαίτερα σημαντικά καθώς έχουν συνέπειες τόσο για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όσο και για τα ίδια τα ιδρύματα. Πρώτα από όλα, αν οι φοιτητές έχουν γνώση των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας, θα μπορούν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους να επενδύουν σε αυτά τα χαρακτηριστικά που θα τους κάνουν ανταγωνιστικούς και θα τους εξασφαλίσουν μία θέση στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον, αλλάζει και η αγορά εργασίας. Επομένως, τα ακαδημαϊκά ιδρύματα θα πρέπει να διαμορφώσουν προγράμματα σπουδών τα οποία θα προωθούν τη δημιουργία δεξιοτήτων στους απόφοιτους τους ώστε να επιτυγχάνουν μία ομαλή μετάβαση από τον ακαδημαϊκό χώρο στον εργασιακό.

3. Μεθοδολογία

3.1 Συλλογή των δεδομένων

Η έρευνα των αποφοίτων που Πανεπιστημίου Πελοποννήσου αφορούσε τους πτυχιούχους όλων των τμημάτων του πανεπιστημίου οι οποίοι αποφοίτησαν τα ακαδημαϊκά έτη 2020-2021 και 2016-2017. Η παραπάνω έρευνα διεξήχθη από τον Δεκέμβριο του 2022 μέχρι και τον Ιανουάριο του 2023. Η συλλογή των στοιχείων έγινε με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο στάλθηκε μέσω προσκλήσεων email για συμμετοχή σε έρευνα, χρησιμοποιώντας την ηλεκτρονική πλατφόρμα Limesurvey. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα Limesurvey παρέχει τη δυνατότητα να διεξαχθούν έρευνες μέσω ερωτηματολογίων. Μέσω της εφαρμογής ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει ερωτήσεις. Στη συνέχεια μπορεί να προωθήσει το ερωτηματολόγιο για συμπλήρωση μέσω email και να συγκεντρώσει τις απαντήσεις είτε ανώνυμα είτε ονομαστικά. Ακόμα, αφού ο χρήστης έχει συλλέξει τις απαντήσεις μπορεί να προχωρήσει σε ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιώντας εργαλεία που παρέχει το Limesurvey, όπως είναι η δημιουργία πινάκων και διαγραμμάτων και η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων, ενώ μπορεί επίσης και να εξάγει τα δεδομένα.

¹ Η βιβλιογραφική αναζήτηση έδειξε ότι το εν λόγω θέμα είναι αχαρτογράφητο στην ελληνική βιβλιογραφία, ενώ ελάχιστες σχετικές μελέτες έχουν εκπονηθεί σε διεθνές επίπεδο (π.χ. οι Ahuja et al 2022 ανήκουν στις λίγες εξαιρέσεις).

Το σύνολο των αποφοίτων αποτελούν και το πληθυσμό της έρευνας. Τα στοιχεία επικοινωνίας των αποφοίτων (mailing lists) έγιναν διαθέσιμα δια μέσου του Μητρώου Αποφοίτων που διατηρεί το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου σε συνεργασία με την Μονάδα Ψηφιακής Διακυβέρνησης, ενώ η διανομή του ερωτηματολογίου έγινε μέσω του παρακάτω συνδέσμου <http://graduatesurvey.uop.gr/limesurvey/index.php?r=survey/index&sid=841469&lang=el>.

Ο πληθυσμός της έρευνας αποτελείται από 1553 αποφοίτους το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 και 863 αποφοίτους τα ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα, στάλθηκαν προσκλήσεις για συμμετοχή στην έρευνα αποφοίτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου μέσω email, στο οποίο υπήρχε ένας μοναδικός σύνδεσμος, μέσω του οποίου οι απόφοιτοι είχαν τη δυνατότητα να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Σημειωτέον, δεν ήταν εφικτή η αποστολή προσκλήσεων σε όλους τους αποφοίτους. Οι λόγοι που συνέβη αυτό, αφορούν κυρίως είτε ελλιπή στοιχεία επικοινωνίας, είτε λανθασμένες διευθύνσεις email.

Ένα χρήσιμο χαρακτηριστικό της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Limesurvey είναι ότι προσφέρει τη δυνατότητα στους χρήστες να απαντήσουν μερικώς στο ερωτηματολόγιο και να αποθηκεύσουν προσωρινά τις απαντήσεις τους. Στη συνέχεια, μπορούν να επιστρέψουν και να ολοκληρώσουν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου σε οποιοδήποτε χρόνο, ενώ μόνο όταν υποβάλλουν οριστικά τις απαντήσεις τους δεν έχουν τη δυνατότητα να τις τροποποιήσουν. Η πλατφόρμα Limesurvey μπορεί και αποθηκεύει όλες τις λεπτομέρειες που αφορούν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, όπως για παράδειγμα ο χρόνος που χρειάζεται ένας απόφοιτος για να το συμπληρώσει, η χρονική στιγμή που εισέρχεται στην πλατφόρμα και η χρονική στιγμή που βγαίνει. Επίσης, σε όλη τη διάρκεια της έρευνας υπήρχε η δυνατότητα επικοινωνίας (για την τυχόν παροχή διευκρινήσεων) μέσω email graduatesurvey@uop.gr που δημιουργήθηκε ειδικά για αυτόν τον σκοπό.

Πιο αναλυτικά, σχετικά με τους αποφοίτους της ακαδημαϊκής χρονιάς 2020-2021, όπως αναφέρεται, το σύνολο του πληθυσμού αποτελούνται από 1553 αποφοίτους, ενώ στάλθηκαν 1514 προσκλήσεις μέσω email. Από το σύνολο αυτό 843 απόφοιτοι ξεκίνησαν να απαντούν στο ερωτηματολόγιο, ωστόσο μόνο 335 απαντήσεις ολοκληρώθηκαν. Επομένως, το ποσοστό απόκρισης ήταν 22.12 %. Αντίστοιχα, ο πληθυσμός των αποφοίτων της ακαδημαϊκής χρονιάς 2016-2017 ανήλθε σε 863 άτομα, ενώ στάλθηκαν 662 προσκλήσεις για συμμετοχή στην έρευνα μέσω email. Από το σύνολο των 662 αποφοίτων, 209 απόφοιτοι ξεκίνησαν να συμπληρώνουν το ερωτηματολόγιο, ενώ μόνο 91 απόφοιτοι ολοκλήρωσαν τις απαντήσεις τους. Σαν αποτέλεσμα, το ποσοστό απόκρισης ανήλθε σε 13.74 %.

Όσον αφορά τους αποφοίτους του ακαδημαϊκού έτους 2020-2021, οι προσκλήσεις για συμμετοχή στην έρευνα στάλθηκαν στις 7/12/2022. Ακόμα στάλθηκαν 3 υπενθυμίσεις για συμμετοχή στην έρευνα. Η πρώτη υπενθύμιση στάλθηκε στις 10/12/2022, η δεύτερη στις 27/12/2022 και η τρίτη υπενθύμιση στάλθηκε στις 10/1/2023. Η καταληκτική ημερομηνία για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ήταν 16/1/2023. Ακόμα, τόσο οι προσκλήσεις όσο και οι υπενθυμίσεις στάλθηκαν σε ομάδες των 100 email, με σκοπό την αποφυγή να αντιμετωπιστούν ως spam από τον server.

Αντίστοιχα, για τους αποφοίτους του ακαδημαϊκού έτους 2016-2017, οι προσκλήσεις για συμμετοχή στην έρευνα στάλθηκαν στις 8/12/2022, ενώ η πρώτη υπενθύμιση στάλθηκε στις 13/12/2022, η δεύτερη στις 28/12/2022 και η τρίτη υπενθύμιση στάλθηκε στις 11/1/2023 και αντίστοιχα, καταληκτική ημερομηνία για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ήταν 16/1/2023.

3.2 Μεροληψία μη-απόκρισης

Οι έρευνες που διεξάγονται μέσω διαδικτύου έχουν πολλά πλεονεκτήματα σε σχέση με πιο «παραδοσιακούς» τρόπους συλλογής δεδομένων μέσω εκτυπωμένων ερωτηματολογίων, όπως είναι το χαμηλότερο κόστος και ο λιγότερος χρόνος συλλογής των δεδομένων. Ωστόσο, αντιμετωπίζουν και πολλές προκλήσεις όπως η απώλεια συμμετεχόντων οι οποίοι δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο ή τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στην έρευνα. Το ποσοστό απόκρισης (δηλαδή το ποσοστό που προκύπτει αν διαιρέσουμε τον αριθμό των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων με τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων στην έρευνα) σε έρευνες που διεξάγονται μέσω διαδικτύου είναι χαμηλότερο κατά 11% σε σύγκριση με τους άλλους τρόπους συλλογής ερωτηματολογίων (Saleh & Bista, 2017). Αυτό συμβαίνει διότι λόγω του διαδικτυακού διαμοιρασμού του ερωτηματολογίου γίνεται πιο απρόσωπη η επαφή μεταξύ ερευνητή και ερευνώμενου.

Το πιο βασικό πρόβλημα που συναντάται σε ανάλογες μελέτες είναι η μεροληψία μη-απόκρισης (non-response bias). Η μεροληψία μη απόκρισης αναφέρεται στο λάθος συμπέρασμα που μπορεί να καταλήξει κάποιος που διεξάγει μία έρευνα, όταν συγκεκριμένοι «τύποι» ερωτηθέντων εκπροσωπούνται είτε περισσότερο, είτε λιγότερο στο δείγμα (Orpenheimer, 1992).

Όσον αφορά το φύλο των συμμετεχόντων, το ερωτηματολόγιο έχει απαντηθεί από 42% άνδρες και περίπου 58% γυναίκες (βλ. επίσης Πίνακα 1). Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (2019) η αναλογία μεταξύ ανδρών-γυναικών που φοιτούν σε κάποιο Πανεπιστήμιο είναι περίπου 45% άνδρες και 55% γυναίκες. Ως εκ τούτου μπορούμε να συμπεράνουμε ότι δεν δημιουργείται κάποια μεροληψία σε σχέση με το φύλο.

Μια δυνητικά πιο επικίνδυνη πηγή μεροληψίας αφορά την πιθανότητα υπερεκπροσώπησης των καλών φοιτητών (που ενδεχομένως να είναι περισσότεροι ικανοποιημένοι από το πανεπιστήμιο και να χαρακτηρίζονται από υψηλότερη προθυμία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου). Στην ενότητα 4.2 (και συγκεκριμένα στους Πίνακες 7 και 8) συγκρίνουμε τα δειγματικά δεδομένα με απογραφικά δεδομένα που μας παραχωρήθηκαν από την Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ) του Πανεπιστημίου. Η σύγκριση δεν φανερώνει την παρουσία ιδιαίτερα υψηλής μεροληψίας όσον αφορά και αυτή την κρίσιμη διάσταση.

Συνολικά, καταλήγουμε ότι παρόλο που το ποσοστό απόκρισης των αποφοίτων κυμάνθηκε σε χαμηλά επίπεδα δεν παρατηρούμε την ύπαρξη σημαντικής μεροληψίας τουλάχιστον όσον αφορά τις σημαντικές διαστάσεις του φύλου και της ακαδημαϊκής επίδοσης των αποφοίτων.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 8 ενότητες. Πιο αναλυτικά, στην αρχή του ερωτηματολογίου υπήρχε ένα μήνυμα το οποίο εξηγούσε αναλυτικά ότι η έρευνα διενεργείται από το Πανεπιστήμιο

Πελοποννήσου σε συνεργασία με το Eurograduate Survey και ζητούσε τη συγκατάθεση των αποφοίτων, σχετικά με την επεξεργασία των απαντήσεων τους.

Το ερωτηματολόγιο ήταν χωρισμένο ανά θεματική ενότητα, οι οποίες ήταν:

- Εισαγωγή
- Σπουδές
- Κινητικότητα και λοιπές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των σπουδών
- Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας πριν την έναρξη των σπουδών
- Εκπαίδευση και κατάρτιση μετά την αποφοίτηση
- Επαγγελματική και περαιτέρω εκπαίδευση μετά την αποφοίτηση
- Παρούσα επαγγελματική κατάσταση
- Τόπος διαμονής
- Προσωπικό και κοινωνικό προφίλ του αποφοίτου

Συγκεκριμένα, οι απόφοιτοι στην πρώτη ενότητα έπρεπε να απαντήσουν μία σειρά από ερωτήσεις που αφορούσαν το πρόγραμμα σπουδών από το οποίο αποφοίτησαν, το έτος που αποφοίτησαν, τη γλώσσα διδασκαλίας. Στη δεύτερη ενότητα, οι ερωτήσεις αφορούσαν αν αποκτήθηκε κάποια εμπειρία κατά τη διάρκεια των σπουδών στο εξωτερικό, τι είδους εμπειρία, σε ποια χώρα και αν υποστηρίχθηκε οικονομικά από κάποιο πρόγραμμα. Η επόμενη ενότητα αποτελείται από ερωτήσεις που αφορούν την εργασιακή εμπειρία πριν την έναρξη των σπουδών, ενώ η τέταρτη και η πέμπτη ενότητα αποτελούνται από ερωτήσεις σχετικά με την εκπαίδευση μετά την αποφοίτηση και την επαγγελματική αποκατάσταση. Τέλος, οι τελευταίες ενότητες σχετίζονται και την τρέχουσα επαγγελματική κατάσταση του αποφοίτου, τον τόπο διαμονής του και κάποια δημογραφικά στοιχεία που τον αφορούν. Ολόκληρο το ερωτηματολόγιο παρουσιάζεται στο Παράρτημα της μελέτης.

4. Αποτελέσματα για τους αποφοίτους του ακαδημαϊκού έτους 2020-2021

4.1 Ατομικά Χαρακτηριστικά Αποφοίτων

Στην ενότητα 4.1 περιγράφουμε τα ατομικά χαρακτηριστικά των αποφοίτων (φύλο, ηλικιακή ομάδα, εκπαίδευση των γονιών) που έλαβαν μέρος στην έρευνα. Ο Πίνακας 1 δείχνει την κατανομή των φύλων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε.

Το δείγμα των αποφοίτων αποτελείται από 57.6% γυναίκες και 42.1% άνδρες, αντανακλώντας την γενική αναλογία ανδρών/γυναικών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα. Αντίστοιχα, το 65.4% των απόφοιτων των μεταπτυχιακών προγραμμάτων είναι γυναίκες και το 54.3% των αποφοίτων προπτυχιακών προγραμμάτων είναι 54.3%.

Πίνακας 1: Φύλο ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Φύλο	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
Άνδρες	45.30	34.70	42.10
Γυναίκες	54.30	65.40	57.60
Άλλο	0.43	0.00	0.30
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Ο Πίνακας 2 δείχνει ότι περίπου το 37% των αποφοίτων των Προπτυχιακών Προγραμμάτων ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 21-25 έτη, ενώ δεν υπάρχουν απόφοιτοι Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων σε αυτή την ηλικιακή ομάδα. Αντίστοιχα, το 50% των αποφοίτων Προπτυχιακών Προγραμμάτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου έχουν ηλικία μεταξύ 26-30, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για τα Μεταπτυχιακά Προγράμματα είναι περίπου 16%. Στην ηλικιακή ομάδα 31-35, ανήκει περίπου το 5% και το 14% των Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων, αντίστοιχα. Ταυτόχρονα, περίπου το 3% των αποφοίτων Προπτυχιακών είναι μεταξύ 36-41 και περίπου το 5% είναι πάνω από 41 ετών. Ενδεχομένως, το ποσοστό αποφοίτων προπτυχιακών σπουδών ηλικίας άνω των 35 ετών να αντανakλάει ένα σημαντικό αριθμό φοιτητών που εισάγονται μέσω κατατακτηρίων εξετάσεων. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους αποφοίτους Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων είναι 18% και περίπου 53%.

Πίνακας 2: Ηλικιακή ομάδα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Ηλικιακή Ομάδα	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
21-25	36.75	0.00	25.67
26-30	50.43	15.84	40.00
31-35	5.13	13.86	7.76
36-41	2.99	17.82	7.46
41+	4.70	52.48	19.10
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Ο Πίνακας 3 δείχνει το επίπεδο εκπαίδευσης της μητέρας ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε το 9.42% των αποφοίτων Προπτυχιακών και το 24% των φοιτητών Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων προέρχεται από μητέρα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, δηλαδή πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για τους φοιτητές με μητέρες μεσαίου επιπέδου εκπαίδευσης είναι 57% περίπου. Τέλος, μητέρες με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, έχουν το 34% των αποφοίτων Προπτυχιακών Προγραμμάτων και το 19% των αποφοίτων Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων.

Πίνακας 3: Εκπαίδευση της μητέρας ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Εκπαίδευση	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Χαμηλή Εκπαίδευση	9.42	24.24	13.97
Μεσαία Εκπαίδευση	56.95	56.57	56.83
Υψηλή Εκπαίδευση	33.63	19.19	29.20
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Αντίστοιχα, στον Πίνακα 4 παρατηρούμε το επίπεδο εκπαίδευσης του πατέρα σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης του παιδιού. Όπως φαίνεται στον Πίνακα, το 11.36% των αποφοίτων Προπτυχιακών Προγραμμάτων και το 24.49% των αποφοίτων Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων έχει πατέρα απόφοιτο χαμηλής εκπαίδευσης. Οι απόφοιτοι με πατέρα απόφοιτο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι περίπου το 58% τόσο για τους Προπτυχιακούς όσο και για τους Μεταπτυχιακούς φοιτητές. Τέλος, το 30% των αποφοίτων Προπτυχιακών Σπουδών έχει πατέρα απόφοιτο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και το 17% των Μεταπτυχιακών φοιτητών. Γενικότερα, η διαφορά στο μορφωτικό επίπεδο των γονιών μεταξύ των δύο τύπων αποφοίτων δεν οφείλεται σε κοινωνικο-οικονομικούς παράγοντες αλλά στις ηλικιακές διαφορές μεταξύ των αποφοίτων προπτυχιακού-μεταπτυχιακού επιπέδου.

Πίνακας 4: Εκπαίδευση του πατέρα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Εκπαίδευση	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Χαμηλή Εκπαίδευση	11.36	24.49	15.41
Μεσαία Εκπαίδευση	58.18	58.16	58.18
Υψηλή Εκπαίδευση	30.45	17.35	26.42
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Τέλος ο Πίνακας 5 παρουσιάζει τη σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης της μητέρας και της εκπαίδευσης του πατέρα. Σύμφωνα με τη θεωρία, υπάρχουν «οριζόντιες» προτιμήσεις σχετικά με την κοινωνική τάξη και τα άτομα προτιμούν να παντρεύονται με άτομα ίδιας ή υψηλότερης κοινωνικής τάξης (Banerjee et al., 2009; Abramitzky et al., 2011).

Πίνακας 5: Επίπεδο εκπαίδευσης της Μητέρας σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης του Πατέρα (%)

Εκπαίδευση της Μητέρας	Εκπαίδευση του Πατέρα			
	Χαμηλή Εκπαίδευση	Μεσαία Εκπαίδευση	Υψηλή Εκπαίδευση	Σύνολο
Χαμηλή Εκπαίδευση	62.79	7.57	0.00	13.14
Μεσαία Εκπαίδευση	30.23	75.68	30.95	57.37
Υψηλή Εκπαίδευση	6.98	16.76	69.05	29.49
Σύνολο	100.00	100.00	100.00	100.00

Γενικότερα, τα στοιχεία που περιέχονται στους παραπάνω Πίνακες υποδηλώνουν τη θετική σχέση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου της οικογένειας και της πιθανότητας φοίτησης/αποφοίτησης από την τριτοβάθμια εκπαίδευση και ευθυγραμμίζονται με τα γενικότερα ευρήματα της βιβλιογραφίας των ανισοτήτων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (βλ. για παράδειγμα Koutsampelas & Tsakloglou, 2015).

4.2 Σπουδές

Στον Πίνακα 6, παρουσιάζεται η κατανομή των αποφοίτων του δείγματος ανά τομέα επιστημονικό πεδίο. Ο Πίνακας 6 αντανακλά τα αντικείμενα σπουδών που προσφέρει το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (παρόλο που, όπως ήταν άλλωστε αναμενόμενο, ο βαθμός απόκρισης στη μελέτη διέφερε μεταξύ των αποφοίτων των διαφόρων τμημάτων). Συγκεκριμένα μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι περίπου το 47% των αποφοίτων έχει σπουδάσει σε τομείς που αφορούν Ανθρωπιστικές, Νομικές και Κοινωνικές Επιστήμες. Το 28% ποσοστό των αποφοίτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου που συμμετείχαν στην έρευνα έχει μελετήσει σε τομείς των Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών, ενώ ακολουθούν οι Επιστήμες Οικονομίας και Πληροφορικής με περίπου το 19% των αποφοίτων. Τέλος, το 6% των αποφοίτων έχει ασχοληθεί με τις Επιστήμες Υγείας και Ζωής.

Πίνακας 6: Απόφοιτοι ανά επιστημονικό πεδίο και ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Επιστημονικό πεδίο	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
Ανθρωπιστικές, Νομικές και Κοινωνικές Επιστήμες	41.45	56.41	46.87
Θετικές και Τεχνολογικές Επιστήμες	33.76	15.84	28.36
Επιστήμες Υγείας και Ζωής	6.41	4.95	5.97
Επιστήμες Οικονομίας και Πληροφορική	18.38	19.80	18.81
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Στον Πίνακα 7 περιέχονται οι βαθμολογίες των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε 47% των απόφοιτων Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων ολοκληρώνουν τις σπουδές τους με «Λίαν Καλώς» και σχεδόν το 50% με «Άριστα». Αντιθέτως, μόνο το 8.6% των αποφοίτων προπτυχιακού του δείγματος ολοκληρώνουν τις σπουδές τους με «Άριστα» και η μεγάλη πλειοψηφία (71.6%) με «Λίαν Καλώς». Πιθανές ερμηνείες των πολύ μεγάλων παρατηρούμενων διαφορών μεταξύ προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων είναι οι ακόλουθες: α) διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο που βαθμολογούν οι καθηγητές (μεγαλύτερη αυστηρότητα στη βαθμολόγηση των προπτυχιακών φοιτητών), β) διαφορές στα κίνητρα μεταξύ των

προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών και γ) τα κριτήρια επιλογής των μεταπτυχιακών προγραμμάτων (που, γενικότερα, δίνουν προτεραιότητα σε ήδη καλούς φοιτητές).

Πίνακας 7: Βαθμολογία των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Βαθμός	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Καλώς (5.00-6.49)	19.83	3.03	14.80
Λίαν Καλώς (6.50-8.49)	71.55	47.47	64.35
Άριστα (8.50-10.00)	8.62	49.49	20.85
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Στον Πίνακα 8, παρουσιάζονται απογραφικά στοιχεία των βαθμολογιών των αποφοίτων που μας παραχωρήθηκαν από τη ΜΟΔΙΠ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε, οι περισσότεροι απόφοιτοι (περίπου το 76%) έχει βαθμολογίες μεταξύ 6.00 και 8.00, ενώ περίπου 10% έχει βαθμολογία μέχρι 6, και αντίστοιχο ποσοστό αποφοιτεί με βαθμούς μεταξύ 8.00-9.00. Τέλος, μόνο το 1.50% των αποφοίτων πετυχαίνει βαθμούς πάνω από 9.00. Παρόλο που η διαφορετική δομή των δεδομένων δεν επιτρέπει την απευθείας σύγκριση μεταξύ των απογραφικών δεδομένων (Πίνακας 8) και των δειγματικών (Πίνακας 7), μια πρώτη επιφανειακή σύγκριση δεν αποκαλύπτει σημαντικές διαφορές που θα ενίσχυαν την υπόθεση της παρουσίας σημαντικού σφάλματος μεροληψίας στη συλλογή των δεδομένων (π.χ. ότι το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε κατά βάση από αποφοίτους που ολοκλήρωσαν το πανεπιστήμιο με υψηλή βαθμολογία).

Πίνακας 8: Βαθμολογία των αποφοίτων, ΜΟΔΙΠ Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (%)

Βαθμός	% Αποφοίτων
5.00-5.99	11.17
6.00-6.99	52.70
7.00-7.99	23.65
8.00-8.99	10.96
9.00-100	1.53
Σύνολο	100.00

4.3 Κινητικότητα και λοιπές δραστηριότητες

Σε αυτή την ενότητα εξετάζουμε τη συμμετοχή των αποφοίτων σε προγράμματα κινητικότητας. Τα προγράμματα κινητικότητας είναι ιδιαίτερα δημοφιλή τα τελευταία χρόνια, όπως διαπιστώνουμε και από το ενδιαφέρον των φοιτητών. Το ενδιαφέρον των φοιτητών οφείλεται σε κίνητρα όπως είναι η ευκαιρία να ζήσουν στο εξωτερικό και να γνωρίσουν νέους ανθρώπους και εμπειρίες, να βελτιωθούν στην εκμάθηση ξένων γλωσσών, καθώς και να τους δοθεί η δυνατότητα να συνεχίσουν να απασχολούνται σε κάποια θέση εργασίας στο εξωτερικό (European Commission, 2014). Σημαντική είναι επίσης η παροχή χρηματοδότησης από το Πανεπιστήμιο, στα πλαίσια του προγράμματος Erasmus.

Οι Πίνακες 9 και 10 δείχνουν ότι περίπου 7% των αποφοίτων (10% των αποφοίτων προπτυχιακών προγραμμάτων) απέκτησαν εμπειρία μέσω του προγράμματος σπουδών τους (πρόγραμμα κινητικότητας Erasmus). Από αυτούς που απέκτησαν εμπειρία στο εξωτερικό, το 54% αφορούσε σπουδές και το 38% πρακτική άσκηση. Σύμφωνα με μελέτες, η συμμετοχή σε προγράμματα κινητικότητας, και ειδικά η πρακτική άσκηση στο εξωτερικό, έχει δείξει ότι συσχετίζεται με καλύτερες προοπτικές απασχόλησης (European Commission, 2014). Χώρες που φαίνεται ότι συγκεντρώνουν τις προτιμήσεις των φοιτητών είναι η Σλοβενία, η Τσεχία, η Ισπανία και άλλες. Τέλος, ο Πίνακας 11 παρουσιάζει το χρονικό διάστημα το οποίο έμειναν οι απόφοιτοι στο εξωτερικό. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε το μεγαλύτερο ποσοστό των φοιτητών (63%) έμεινε για 6 μήνες και το 21% για 3.

Πίνακας 9: Απόκτηση εμπειρίας στο εξωτερικό των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Όχι	90.20	99.00	92.84
Ναι	9.80	1.00	7.16
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Πίνακας 10: Κινητικότητα των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Σπουδές στο εξωτερικό	56.52	0.00	54.17
Πρακτική άσκηση ή εργασιακή εμπειρία	34.78	100.00	37.50
Μαθήματα ξένης γλώσσας	8.70	0.00	8.33
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Τέλος, ο Πίνακας 12 παρουσιάζει αν αποκτήθηκαν ECTS κατά τη διάρκεια της φοίτησης στο εξωτερικό. Με αυτό το δεδομένο, και αφού ποσοστό μεγαλύτερο του 60% έχει αποκτήσει περισσότερα από 15 ECTS, σημαίνει ότι οι φοιτητές που χρησιμοποίησαν κάποιο πρόγραμμα κινητικότητας για σπουδές στο εξωτερικό, τελικά ανταπεξήλθαν αποτελεσματικά στις απαιτήσεις του πανεπιστημίου που επισκέφθηκαν και έδωσαν με επιτυχία τις εξετάσεις.

Πίνακας 11: Κινητικότητα των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Διάρκεια παραμονής στο εξωτερικό (σε μήνες)	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο ο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
1	13.04	0.00	12.50
3	17.39	100.00	20.83
6	65.22	0.00	62.50
24	4.35	0.00	4.17
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Πίνακας 12: Κινητικότητα των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

ECTS	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
0	17.39	0.00	16.67
Λιγότερα από 15 ECTS	21.74	0.00	20.83
Περισσότερα από 15 ECTS	60.87	100.00	62.50
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

4.4 Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας πριν την έναρξη των σπουδών

Στην επόμενη ενότητα εξετάζουμε την ύπαρξη εργασιακής εμπειρίας πριν από την έναρξη των σπουδών. Όπως διαπιστώνουμε και από τις απαντήσεις, πλέον οι φοιτητές πολύ συχνά αποκτούν εργασιακή εμπειρία πριν από την έναρξη των σπουδών τους. Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε, το 53% του συνόλου των φοιτητών δεν είχε κάποια εργασιακή εμπειρία πριν από την έναρξη των σπουδών του, ενώ το 47% είχε. Ακόμα, το ποσοστό των προπτυχιακών φοιτητών, οι οποίοι είχαν κάποια εργασιακή εμπειρία πριν από την έναρξη των σπουδών τους είναι ιδιαίτερα υψηλό, περίπου 33%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό μεταπτυχιακών φοιτητών είναι περίπου 80% (φυσικά αυτό οφείλεται στο ηλικιακό προφίλ των μεταπτυχιακών φοιτητών).

Πίνακας 13: Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας πριν την έναρξη των σπουδών των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Απόκτηση Εργασιακής Εμπειρίας	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
Όχι	67.26	20.21	53.44
Ναι	32.74	79.79	46.56
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

4.5 Επαγγελματική και περαιτέρω εκπαίδευση

Στην επόμενη ενότητα εξετάζουμε το ποσοστό των αποφοίτων, οι οποίοι αποφάσισαν να συνεχίσουν τις ακαδημαϊκές τους σπουδές μετά την αποφοίτηση από το πρόγραμμα στο οποίο ήταν στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, το επίπεδο στο οποίο συνέχισαν τις σπουδές τους και σε ποιο αντικείμενο συνέχισαν τις σπουδές τους, ενώ στο τέλος εξετάζουμε αν οι απόφοιτοι συνεχίζουν τις σπουδές τους στο ίδιο εκπαιδευτικό ίδρυμα και σε ποια χώρα συνεχίζουν τις σπουδές τους.

Στον Πίνακα 14, παρατηρούμε ότι το 73% των αποφοίτων που συμμετείχαν στην έρευνα δεν έχει συνεχίσει -προς το παρόν τουλάχιστον- τις ακαδημαϊκές του σπουδές. Από αυτούς που συνέχισαν (που συνιστούν το 27% του συνολικού δείγματος), η μεγάλη πλειοψηφία συνέχισε τις σπουδές σε κάποιο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα, ενώ ένα μικρό ποσοστό επέλεξε να συνεχίσει σε κάποιο άλλο Προπτυχιακό Πρόγραμμα (Πίνακας 15).

Πίνακας 14: Συνέχιση των σπουδών των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Συνέχιση σπουδών	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Όχι	67.09	86.14	72.84
Ναι	32.91	13.86	27.16
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Πίνακας 15: Τίτλος σπουδών που αποκτήθηκε μετά την αποφοίτηση των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Τίτλος σπουδών	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
BSc	6.67	7.69	6.82
MSc	93.33	69.23	89.77
PhD	0.00	23.08	3.41
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Αντίστοιχα, ο Πίνακας 16 δείχνει αν οι απόφοιτοι συνέχισαν στον ίδιο τομέα με το προηγούμενο πτυχίο τους. Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε το 42% συνέχισε τις σπουδές του σε τομείς που δεν ήταν ίδιοι με το προηγούμενο πτυχίο τους, ενώ το 58% συνέχισε στον ίδιο τομέα.

Πίνακας 16: Τομείς που οι απόφοιτοι συνέχισαν τις σπουδές τους ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Τομείς σπουδών	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Όχι	40.54	50.00	41.86
Ναι	59.46	50.00	58.14

Σύνολο	100.00	100.00	100.00
--------	--------	--------	--------

Στη συνέχεια, ο Πίνακας 17 εξετάζει πιο αναλυτικά τους τομείς που συνέχισαν τις σπουδές του οι απόφοιτοι. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, περίπου το 30% συνέχισε τις σπουδές του στις Επιστήμες της Εκπαίδευσης, περίπου το 12% στις Γλώσσες, και το 9% σε επιστημονικά πεδία όπως η Ψυχολογία, οι Κοινωνικές Επιστήμες, η Δημοσιογραφία και η Πληροφορική.

Πίνακας 17: Τομείς που οι απόφοιτοι συνέχισαν τις σπουδές τους ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Τομέας Σπουδών	Προπτυχιακές Σπουδές	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:	
		Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Επιστήμη της Εκπαίδευσης	32.14	20.00	30.30
Εκπαίδευση Εκπαιδευτών	3.57	0.00	3.03
Ανθρωπιστικές Επιστήμες	7.14	0.00	6.06
Κοινωνικές Επιστήμες, Δημοσιογραφία και Πληροφόρηση	10.71	0.00	9.09
Νομικές Επιστήμες	3.57	0.00	3.03
Γεωπονική Επιστήμη, Δασοπονία, Ιχθυοκαλλιέργεια και Κτηνιατρική	3.57	20.00	6.06
Ιατρική και Οδοντιατρική	7.14	0.00	6.06
Κοινωνική Πρόνοια	3.57	20.00	6.06
Επιστήμες Υγείας	0.00	20.00	3.03
Γλώσσες	14.29	0.00	12.12
Ψυχολογία	7.14	20.00	9.09
Υπηρεσίες	7.14	0.00	6.06
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Είναι αξιοσημείωτο ότι ένα σημαντικό ποσοστό του δείγματος (25%) επιλέγει να συνεχίσει τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (21% των προπτυχιακών φοιτητών και 39% των μεταπτυχιακών φοιτητών), ενώ το 20% των αποφοίτων αποφάσισε να συνεχίσει τις σπουδές του σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού (Πίνακες 18 και 19). Οι απόφοιτοι που συνέχισαν τις σπουδές τους σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού, προτίμησαν χώρες όπως οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστρία, η Ισπανία και η Ιταλία, μεταξύ άλλων.

Πίνακας 18: Συνέχιση σπουδών στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Όχι	78.08	61.54	75.58
Ναι	21.92	38.46	24.42
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Πίνακας 19: Συνέχιση σπουδών στην Ελλάδα των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Ελληνικό Πανεπιστήμιο	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Όχι	21.05	12.50	20.00
Ναι	78.95	87.50	80.00
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

4.6 Παρούσα επαγγελματική κατάσταση

Το ζήτημα της επιτυχημένης ένταξης στην αγορά εργασίας αποτελεί ένα σημαντικό στρατηγικό στόχο των Πανεπιστημίων. Στο πλαίσιο αυτό, στην τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου εξετάζεται η επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων. Στον Πίνακα 20 παρουσιάζονται τα στοιχεία σχετικά με τη συμμετοχή των αποφοίτων στο εργατικό δυναμικό. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε στον Πίνακα 20, περίπου το 64% των αποφοίτων Προπτυχιακών Προγραμμάτων και το 82% των αποφοίτων Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων απασχολούνταν σε κάποια θέση εργασίας κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας. Αντίστοιχα, περίπου το 7% από το σύνολο των αποφοίτων είναι αυτοαπασχολούμενοι, ενώ το 11% είναι άνεργοι.² Τα στοιχεία αυτά έχει ενδιαφέρον να τα αναλύσουμε και σε συγκριτικούς όρους. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, τον Μάρτιο του 2023, η ανεργία ήταν 6.5% στις χώρες μέλη του Ευρώ, ενώ στις χώρες της ΕΕ έφτανε το 6%, ενώ για την Ελλάδα το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 11.4%. Επιπλέον, η νεανική ανεργία ήταν 14.3% στις χώρες της ΕΕ, ενώ στην Ελλάδα η νεανική ανεργία έφτανε το 23.9%³. Συνεπώς, τα στοιχεία του Πίνακα 20 παρέχουν μια ένδειξη ότι ο κίνδυνος ανεργίας των αποφοίτων είναι χαμηλότερος από τον κίνδυνο ανεργίας του γενικού πληθυσμού. Επιπρόσθετα, όπως εξηγήσαμε και σε προηγούμενη ενότητα, ένα μέρος της ανεργίας των αποφοίτων ενδέχεται να είναι ανεργία τριβής.

² Η Eurostat χρησιμοποιεί τον ορισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Εργασίας για να προσδιορίσει τους άνεργους. Άνεργος ορίζεται ως ένα άτομο που βρίσκεται στην ηλικία 15-74, δεν εργάζεται την τρέχουσα χρονική περίοδο, είναι διαθέσιμο για δουλειά την τρέχουσα περίοδο και ψάχνει ενεργά για απασχόληση.

³ Ως ανεργία των νέων ορίζεται η ανεργία που αφορά άτομα της ηλικίας 15-24 που είναι άνεργα και ανήκουν στο εργατικό δυναμικό της ίδιας ηλικιακής ομάδας.

Πίνακας 20: Παρούσα επαγγελματική κατάσταση των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Παρούσα επαγγελματική κατάσταση	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Εργαζόμενος	64.10	82.18	69.55
Αυτοαπασχολούμενος	5.56	8.91	6.57
Φοιτητής/ Φοιτήτρια	11.54	0.99	8.36
Άνεργος	13.25	4.95	10.75
Σε γονική άδεια	0.43	0.00	0.30
Υποχρεωτική Στρατιωτική Θητεία	2.99	0.00	2.09
Άλλο	0.85	1.98	1.19
Καμία απάντηση	1.28	0.99	1.19
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Στον παρακάτω Πίνακα, μπορούμε να δούμε το ποσοστό των αποφοίτων που εργάζονται σαν αυτοαπασχολούμενοι. Όπως παρατηρούμε, περίπου το 20% των αποφοίτων είναι αυτοαπασχολούμενοι, περίπου 12% είναι αυτοαπασχολούμενοι σε επιχειρήσεις με άλλους εργαζόμενους και περίπου 7% εργάζονται μόνοι τους.

Πίνακας 21: Αυτοαπασχολούμενοι απόφοιτοι ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Αυτοαπασχολούμενος	Προπτυχιακές Σπουδές	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:	
		Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Όχι	79.50	82.22	80.48
Ναι, με εργαζομένους	11.18	15.56	12.75
Ναι, χωρίς εργαζομένους	9.32	2.22	6.77
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Πίνακας 22: Κατοχή παραπάνω από μία θέσης εργασίας των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Παραπάνω από μία θέση εργασίας	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Ναι	83.83	81.52	83.01
Όχι	16.17	18.48	16.99
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Στον Πίνακα 23 παρουσιάζονται οι χώρες που εργάζονται οι απόφοιτοι. Όπως παρατηρούμε, το 98% των αποφοίτων μένει στην Ελλάδα μετά το πέρας των σπουδών του, ενώ μόνο το 2% του δείγματος έχει επιλέξει κάποια χώρα του εξωτερικού. Από το 2% που επιλέγει να μεταναστεύσει, οι χώρες που επιλέγει είναι η Αγγλία, η Αυστρία, η Γαλλία και η Γερμανία, μεταξύ άλλων.

Πίνακας 23: Χώρα εργασίας των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Χώρα που εργάζεται	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Ελλάδα	96.89	98.89	97.61
Εξωτερικό	3.11	1.11	2.39
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Η επόμενη ερώτηση αφορά τον τύπο του συμβολαίου που έχουν οι απόφοιτοι με την επιχείρηση στην οποία εργάζονται. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον Πίνακα 24, το 71% των εργαζόμενων αποφοίτων έχει σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, ενώ το 16% απασχολείται με ορισμένου χρόνου. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, για το 2022, το 7.1% των εργαζομένων στην Ελλάδα απασχολούνταν με συμβόλαια ορισμένου χρόνου, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για την ΕΕ ήταν 11.1% και για τα κράτη-μέλη του ευρώ 12.1%. Επίσης, όπως είναι αναμενόμενο, η προσωρινή απασχόληση είναι περισσότερο διαδεδομένη στους νέους (15.6% στην ηλικιακή ομάδα 15-29 στην Ελλάδα το 2022). Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε οι εργαζόμενοι με συμβόλαια τα οποία είναι ορισμένου χρόνου δεν αποτελούν μεγάλο ποσοστό των αποφοίτων. Οι συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου λόγω του ότι συνδέονται με υψηλή αβεβαιότητα για τους εργαζομένους, με την έλλειψη πρόσθετων παροχών και με χαμηλότερους μισθούς θεωρούνται δυσμενέστερες για τους εργαζομένους (Asai & Koustas, 2023). Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν ένα απαραίτητο βήμα για έναν νέο εργαζόμενο προκειμένου να προχωρήσει επαγγελματικά.

Πίνακας 24: Τύπος συμβολαίου των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Τύπος Συμβολαίου	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Αορίστου χρόνου	75.00	63.01	70.56
Ορισμένου χρόνου	14.52	19.18	16.24
Άλλο	10.48	17.81	13.20
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου αφορά το ποσοστό των αποφοίτων που εργάζονται στο δημόσιο τομέα, όπου το 37% των αποφοίτων απασχολείται στο δημόσιο τομέα της χώρας- ποσοστό

ιδιαίτερα υψηλό σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (περίπου στο 15%) και σε σύγκριση με το μέσο όρο της Ελλάδας (περίπου στο 18%) (Eurostat, 2020). Αυτό συμβαίνει γιατί στην Ελλάδα, μεγάλο ποσοστό των δημοσίων υπαλλήλων επιλέγει να συνεχίσει τις σπουδές του κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα, λόγω του γεγονότος ότι η απόκτηση ενός τίτλου σπουδών οδηγεί σε αύξηση των μισθολογικών απολαβών και μεγαλύτερη πιθανότητα επαγγελματικές αναβάθμισης (π.χ. διεκδίκηση διευθυντικών θέσεων στο δημόσιο τομέα).

Πίνακας 25: Απόφοιτοι που εργάζονται στο δημόσιο τομέα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Εργαζόμενος στο Δημόσιο Τομέα	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Όχι	83.06	28.99	63.73
Ναι	16.94	71.01	36.27
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

4.6.1 Οικονομετρική ανάλυση της πιθανότητας απασχόλησης μετά το πτυχίο

Προκειμένου να αναλύσουμε πως τα ατομικά χαρακτηριστικά και η επιλογή των σπουδών επηρεάζουν την απασχόληση των αποφοίτων χρησιμοποιήσαμε ένα απλό οικονομετρικό μοντέλο τύπου Probit που συσχετίζει την πιθανότητα ένας απόφοιτος του δείγματος να απασχολείται (είτε ως εργαζόμενος είτε ως αυτοαπασχολούμενος) με μία σειρά από μεταβλητές όπως το φύλο, η ηλικία, ο βαθμός του πτυχίου, το επιστημονικό πεδίο σπουδών και η συμμετοχή σε προγράμματα erasmus. Συγκεκριμένα υπολογίσαμε με τη χρήση του λογισμικού stata ένα μοντέλο τύπου:

$$P(y_i = 1|x_i) = \Phi(\chi_i'\beta)$$

όπου y_i είναι μια δυαδική μεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 1 αν ο απόφοιτος δηλώνει εργαζόμενος ή αυτοαπασχολούμενος και την τιμή 0 σε κάθε διαφορετική περίπτωση, ενώ χ_i είναι το διάνυσμα που περιλαμβάνει τα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά του ατόμου, ενώ το ελληνικό γράμμα Φ συμβολίζει την αθροιστική συνάρτηση κατανομής της τυποποιημένης κανονικής κατανομής.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης παρουσιάζονται στον Πίνακα 26. Η ανάλυση έχει περιοριστεί στο δείγμα των προπτυχιακών αποφοίτων (λόγω του μικρού δείγματος, η ανάλυση με το δείγμα των μεταπτυχιακών αποφοίτων δεν είναι εφικτή). Αρχικά, το Likelihood ratio chi-square= 21.16 με p-value=0.011 δείχνει ότι το μοντέλο είναι συνολικά στατιστικά σημαντικό. Στον Πίνακα επίσης αναφέρονται οι συντελεστές του μοντέλου (που δείχνουν την αλλαγή στο z-σκορ που θα προκύψει αν μεταβληθεί κατά μία μονάδα η ανεξάρτητη μεταβλητή), οι τυπικές αποκλίσεις, τα z σκορ και τα αντίστοιχα p-values. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 26, οι μεταβλητές ηλικία και επιστημονικό πεδίο είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Συγκεκριμένα, μια αύξηση στην ηλικία συσχετίζεται θετικά με την πιθανότητα απασχόλησης. Επίσης, οι σπουδές στο πεδίο των επιστημών υγείας και ζωής σχετίζονται με αυξημένη πιθανότητα απασχόλησης (σε σχέση με τις

ανθρωπιστικές σπουδές). Η εν λόγω ανάλυση παρουσιάζει ενδιαφέρον στο βαθμό που δείχνει ότι η πιθανότητα απασχόλησης των αποφοίτων μπορεί να συσχετιστεί με διάφορα ατομικά χαρακτηριστικά. Πιθανότατα ένα μεγαλύτερο δείγμα και περισσότερη πληροφόρηση όσον αφορά το είδος της απασχόλησης, το ύψος του μισθού των απασχολούμενων καθώς και περισσότερων ατομικών χαρακτηριστικών θα αποδώσει τη δυνατότητα ενός μεγαλύτερου εύρους συμπερασμάτων.

Πίνακας 26: Οικονομετρική ανάλυση της πιθανότητας απασχόλησης των αποφοίτων

(Εργαζόμενος/η=1)	Coef.	Std. Err.	z	P>z
Φύλο (vs άνδρας)				
<i>Γυναίκα</i>	0.180	0.200	0.900	0.368
Ηλικία	0.060	0.026	2.240	0.025
Εκπαίδευση των γονιών	-0.117	0.094	-1.250	0.212
Βαθμός (vs καλώς)				
<i>Λίαν καλώς</i>	-0.054	0.248	-0.220	0.826
<i>Άριστα</i>	-0.733	0.437	-1.680	0.093
Επιστημονικό πεδίο (vs ανθρωπιστικές σπουδές)				
<i>Θετικές και Τεχνολογικές Επιστήμες</i>	0.378	0.237	1.590	0.112
<i>Επιστήμες Υγείας και Ζωής</i>	1.044	0.478	2.190	0.029
<i>Επιστήμες Οικονομίας και Πληροφορική</i>	0.142	0.263	0.540	0.589
Συμμετοχή σε πρόγραμμα Erasmus	-0.068	0.307	-0.220	0.823
Σταθερά	-0.790	0.971	-0.820	0.413
<i>Prob > chi2</i>	0.011			
<i>LR chi2 (5)</i>	21.16			
<i>Pseudo-R²</i>	0.079			
<i>N</i>	218			

5. Αποτελέσματα για τους αποφοίτους του ακαδημαϊκού έτους 2016-2017

5.1 Ατομικά Χαρακτηριστικά Αποφοίτων

Στην ενότητα 5 υπάρχουν τα αποτελέσματα της έρευνας για τους αποφοίτους του έτους 2016-2017. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι λόγω του πολύ χαμηλού ποσοστού απόκρισης των αποφοίτων και του συνεπακόλουθα μικρού δείγματος, τα παρακάτω αποτελέσματα θα πρέπει να θεωρηθούν ενδεικτικά και να ερμηνευτούν με προσοχή. Υπό αυτό τη συνθήκη, στους Πίνακες 27 και 28 περιγράφουμε τα ατομικά χαρακτηριστικά των αποφοίτων όπως είναι φύλο και η ηλικιακή ομάδα. Ο Πίνακας 27 δείχνει την κατανομή των φύλων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε.

Το δείγμα των αποφοίτων αποτελείται από 63.74% γυναίκες και 36.26% άνδρες. Πιο συγκεκριμένα, το 64.71% των απόφοιτων των μεταπτυχιακών προγραμμάτων είναι γυναίκες και το 63.16% των αποφοίτων προπτυχιακών προγραμμάτων. Αντίστοιχα, οι άνδρες απόφοιτοι μεταπτυχιακών προγραμμάτων είναι το 35.29% και οι άνδρες απόφοιτοι προπτυχιακών προγραμμάτων το 36.84%.

Πίνακας 27: Φύλο ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Φύλο	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Άνδρες	63.16	64.71	63.74
Γυναίκες	36.84	35.29	36.26
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Ο Πίνακας 28 δείχνει ότι περίπου το 78.95% των αποφοίτων των Προπτυχιακών Προγραμμάτων ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 26-30 έτη, ενώ οι απόφοιτοι Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων σε αυτή την ηλικιακή ομάδα είναι το 8.82%. Αντίστοιχα, στην ηλικιακή ομάδα 31-35, ανήκει περίπου το 15.79% και το 14.71% των Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων. Ταυτόχρονα, περίπου το 1.75% των αποφοίτων Προπτυχιακών είναι μεταξύ 36-41 και περίπου το 3.51% είναι πάνω από 41 ετών. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους αποφοίτους Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων είναι 14.71% και περίπου 61.76%.

Πίνακας 28: Ηλικιακή ομάδα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Ηλικιακή Ομάδα	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
21-25	0.00	0.00	0.00
26-30	78.95	8.82	52.75
31-35	15.79	14.71	15.38
36-41	1.75	14.71	6.59
41+	3.51	61.76	25.27
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Ο Πίνακας 29 δείχνει το επίπεδο εκπαίδευσης της μητέρας και σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης του φοιτητή. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε το 7.27% των αποφοίτων Προπτυχιακών και το 35.29% των φοιτητών Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων προέρχεται από μητέρα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, δηλαδή Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για τους φοιτητές με μητέρες μεσαίου επιπέδου εκπαίδευσης είναι περίπου 58%. Τέλος, μητέρες με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, έχουν το 34.55% των αποφοίτων Προπτυχιακών Προγραμμάτων και το 5.88% των αποφοίτων Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων.

Πίνακας 29: Εκπαίδευση της μητέρας ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Εκπαίδευση	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Χαμηλή Εκπαίδευση	7.27	35.29	17.98
Μεσαία Εκπαίδευση	58.18	58.82	58.43
Υψηλή Εκπαίδευση	34.55	5.88	23.60
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Αντίστοιχα, στον Πίνακα 30 παρατηρούμε το επίπεδο εκπαίδευσης του πατέρα σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης του παιδιού. Όπως φαίνεται στον Πίνακα, το 5.45% των αποφοίτων Προπτυχιακών Προγραμμάτων και το 37.50% των αποφοίτων Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων έχει πατέρα απόφοιτο χαμηλής εκπαίδευσης. Οι απόφοιτοι με πατέρα απόφοιτο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι περίπου το 61.82% για τους Προπτυχιακούς και το 53.13% για τους Μεταπτυχιακούς φοιτητές. Τέλος, το 32.73% των αποφοίτων Προπτυχιακών Σπουδών έχει πατέρα απόφοιτο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και το 9.38% των Μεταπτυχιακών φοιτητών.

Πίνακας 30: Εκπαίδευση του πατέρα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Εκπαίδευση	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Χαμηλή Εκπαίδευση	5.45	37.50	17.24
Μεσαία Εκπαίδευση	61.82	53.13	58.62
Υψηλή Εκπαίδευση	32.73	9.38	24.14
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Τέλος ο Πίνακας 31 παρουσιάζει τη σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης της μητέρας και της εκπαίδευσης του πατέρα, όπου και πάλι παρατηρούμε το ίδιο μοτίβο «οριζόντιων» προτιμήσεων που διαγνώσαμε και στα δεδομένα των απόφοιτων 2020/21.

Πίνακας 31: Επίπεδο εκπαίδευσης της Μητέρας σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης του Πατέρα (%)

Εκπαίδευση της Μητέρας	Εκπαίδευση του Πατέρα			Σύνολο
	Χαμηλή Εκπαίδευση	Μεσαία Εκπαίδευση	Υψηλή Εκπαίδευση	
Χαμηλή Εκπαίδευση	66.67	12.00	0.00	18.60
Μεσαία Εκπαίδευση	33.33	74.00	38.10	58.14
Υψηλή Εκπαίδευση	0.00	14.00	61.90	23.26
Σύνολο	100.00	100.00	100.00	100.00

5.2 Σπουδές

Στον Πίνακα 32, παρουσιάζεται η κατανομή των απόφοιτων του δείγματος ανά επιστημονικό πεδίο. Συγκεκριμένα μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των αποφοίτων, περίπου το 34.07%, έχει σπουδάσει σε τομείς των Ανθρωπιστικών, Νομικών και Κοινωνικών Επιστημών. Επιπλέον, σχεδόν το 20% των αποφοίτων έχει σπουδάσει σε τομείς των Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών, ενώ στα επιστημονικά πεδία των Επιστημών Υγείας και Ζωής και των Επιστημών Οικονομίας και Πληροφορικής τα ποσοστά είναι αντίστοιχα περίπου στο 30%.

Πίνακας 32: Απόφοιτοι ανά επιστημονικό πεδίο και ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Επιστημονικό πεδίο	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
Ανθρωπιστικές, Νομικές και Κοινωνικές Επιστήμες	28.07	44.12	34.07
Θετικές και Τεχνολογικές Επιστήμες	22.81	14.71	19.78
Επιστήμες Υγείας και Ζωής	42.11	2.94	27.47
Επιστήμες Οικονομίας και Πληροφορική	7.02	28.24	28.68
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Στον Πίνακα 33 παρατηρούμε τις βαθμολογίες των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε 70.59% των απόφοιτων Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων ολοκληρώνουν τις σπουδές τους με «Λίαν Καλώς» και σχεδόν τον 30% με «Άριστα». Αντιθέτως, μόνο το 5.26% των αποφοίτων προπτυχιακού του δείγματος ολοκληρώνουν τις σπουδές τους με «Άριστα» και η μεγάλη πλειοψηφία (84.21%) με «Λίαν Καλώς». Παρόλο που όπως ειπώθηκε, τα αποτελέσματα αυτά βασίζονται σε σχετικά μικρό δείγμα, παρουσιάζουν ενδιαφέρον και αξίζει να σχολιαστούν περαιτέρω. Συγκεκριμένα, στα στοιχεία των αποφοίτων 2020/21 βρήκαμε ότι 50% των φοιτητών βαθμολογήθηκε με Άριστα (έναντι 30% για το 2016/2017). Μία δυνητική εξήγηση της μεταβολής αυτής θα μπορούσε να ήταν η σταδιακή ελαστικοποίηση των κριτηρίων βαθμολόγησης των καθηγητών. Ωστόσο, δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα δίχως περαιτέρω έρευνα.

Πίνακας 33: Βαθμολογία των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Βαθμός	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Καλώς (5.00-6.49)	10.53	0.00	6.59
Λίαν Καλώς (6.50-8.49)	84.21	70.59	79.12
Άριστα (8.50-10.00)	5.26	29.41	14.29
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

5.3 Παρούσα επαγγελματική κατάσταση

Στον Πίνακα 34 παρουσιάζονται τα στοιχεία σχετικά με τη συμμετοχή των αποφοίτων στο εργατικό δυναμικό. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε στον Πίνακα 34, περίπου το 82.26% των αποφοίτων απασχολούνται σε κάποια θέση εργασίας την τρέχουσα περίοδο. Αντίστοιχα, περίπου το 3.30% από το σύνολο των αποφοίτων είναι αυτοαπασχολούμενοι, ενώ το 6.59% είναι άνεργοι.

Πίνακας 34: Παρούσα επαγγελματική κατάσταση των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Παρούσα επαγγελματική κατάσταση	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
Εργαζόμενος	82.26	82.35	82.42
Αυτοαπασχολούμενος	1.75	5.88	3.30
Φοιτητής/ Φοιτήτρια	1.75	8.82	4.40
Άνεργος	10.53	0.00	6.59
Σε γονική άδεια	0.00	0.00	0.00
Υποχρεωτική Στρατιωτική Θητεία	0.00	0.00	0.00
Άλλο	0.00	2.94	1.10
Καμία απάντηση	3.51	0.00	2.20
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Στον επόμενο Πίνακα, μπορούμε να δούμε το ποσοστό των αποφοίτων που εργάζονται σαν αυτοαπασχολούμενοι. Όπως παρατηρούμε, περίπου το 6.49% των αποφοίτων εργάζεται σαν αυτοαπασχολούμενοι, ενώ μόνο το 1.30% των αυτοαπασχολούμενων έχει και εργαζόμενους στις επιχειρήσεις τους.

Πίνακας 35: Αυτοαπασχολούμενοι απόφοιτοι ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Αυτοαπασχολούμενος	Προπτυχιακές Σπουδές	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
		Μεταπτυχιακές Σπουδές		
Όχι	95.74	86.67		92.21
Ναι, με εργαζομένους	0.00	3.33		1.30
Ναι, χωρίς εργαζομένους	4.26	10.00		6.49
Σύνολο	100.00	100.00		100.00

Όπως βρήκαμε και στα δεδομένα των αποφοίτων 2020/21 ένα σημαντικό ποσοστό των εργαζόμενων (10.26%) κατέχει παραπάνω από μία θέση εργασίας, γεγονός που ενδεχομένως να συνεπάγεται ότι η αμοιβή από μία θέση εργασίας δεν είναι ικανοποιητική ώστε να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους οι εργαζόμενοι.

Πίνακας 36: Κατοχή παραπάνω από μία θέσης εργασίας των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Παραπάνω από μία θέση εργασίας	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
Ναι	8.33	13.33	10.26
Όχι	91.67	86.67	89.74
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Στον Πίνακα 37 παρουσιάζονται οι χώρες που εργάζονται οι απόφοιτοι. Όπως παρατηρούμε, το 85.71% των αποφοίτων μένει στην Ελλάδα και μετά το πέρας των σπουδών του, ενώ μόνο το 14.29% επιλέγει κάποια χώρα του εξωτερικού.

Πίνακας 37: Χώρα εργασίας των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Χώρα που εργάζεται	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
Ελλάδα	76.60	100.00	85.71
Εξωτερικό	23.40	0.00	14.29
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Η επόμενη ερώτηση αφορά τον τύπο του συμβολαίου που έχουν οι απόφοιτοι με την επιχείρηση στην οποία εργάζονται. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον Πίνακα 38, το 60.56% των αποφοίτων έχει σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, ενώ το 22.54% απασχολείται με ορισμένου χρόνου.

Πίνακας 38: Τύπος συμβολαίου των αποφοίτων ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Τύπος Συμβολαίου	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		Σύνολο
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	
Αορίστου χρόνου	60.00	61.54	60.56
Ορισμένου χρόνου	33.33	3.85	22.54
Άλλο	6.67	34.62	16.90
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου αφορά το ποσοστό των εργαζομένων που απασχολούνται στο δημόσιο τομέα. Όπως και σε προηγούμενη ενότητα, παρατηρούμε ένα σημαντικό ποσοστό αποφοίτων που απασχολούνται στο δημόσιο τομέα.

Πίνακας 39: Απόφοιτοι που εργάζονται στο δημόσιο τομέα ανά τίτλο σπουδών που αποκτήθηκε (%)

Εργαζόμενος στο Δημόσιο Τομέα	Τίτλος Σπουδών που αποκτήθηκε:		
	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακές Σπουδές	Σύνολο
Όχι	45.45	16.00	34.78
Ναι	54.55	84.00	65.22
Σύνολο	100.00	100.00	100.00

6. Συμπεράσματα

Η σύνδεση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επιτυχή ένταξη και εξέλιξη των πτυχιούχων στην απασχόληση. Στο πλαίσιο αυτό, οι μελέτες αποφοίτων προσπαθούν να συλλέξουν τις απαραίτητες πληροφορίες που θα μπορούσαν να ανατροφοδοτήσουν τόσο τα ίδια τα ιδρύματα όσο και τους ευρύτερους φορείς άσκησης πολιτικής. Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τα αποτελέσματα της συλλογής δεδομένων που αφορούν τους φοιτητές που αποφοίτησαν από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου τα ακαδημαϊκά έτη 2016/2017 και 2020/21. Η έρευνα διεξήχθη από το Νοέμβριο του 2022 μέχρι τον Ιανουάριο του 2023 και συνολικά συγκέντρωσε στοιχεία για 335 φοιτητές που αποφοίτησαν το ακαδημαϊκό έτος 2020/2021 και 95 φοιτητές που αποφοίτησαν το ακαδημαϊκό έτος 2016/2017. Το δείγμα αποτελείται από 58% γυναίκες και 42% άνδρες από διαφορετικές σχολές του Πανεπιστημίου (π.χ. Κοινωνικές και Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Πληροφορική, Διοίκηση Επιχειρήσεων, κ.α.), ενώ δεν εντοπίστηκε κάποιο σοβαρό σφάλμα μεροληψίας στα δεδομένα που θα αμφισβητούσε την εξωτερική εγκυρότητα των κύριων αποτελεσμάτων. Ως εκ τούτου, τα βασικά συμπεράσματα είναι ότι:

- Περίπου 1 στους 3 απόφοιτους συνεχίζει τις σπουδές του (συγκεκριμένα 32.9% των αποφοίτων των προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών και 13.9% των αποφοίτων των μεταπτυχιακών προγραμμάτων).
- Από αυτούς που συνεχίζουν τις σπουδές του, 4 στους 5 προτιμούν να τις συνεχίσουν στην Ελλάδα και 1 στους 5 στο ίδιο Πανεπιστήμιο (ΠΑ.ΠΕΛ.). Σημειωτέον, ότι τα εν λόγω στοιχεία αφορούν πρόσφατους απόφοιτους. Ενδεχομένως, ένα μεγαλύτερο ποσοστό να συνεχίσει τις σπουδές του και να μην το είχε αποφασίσει/υλοποιήσει κατά τη διάρκεια της συλλογής των δεδομένων.
- Ένα σημαντικό ποσοστό φοιτητών (περίπου 10%) έχει συμμετάσχει σε προγράμματα κινητικότητας στο εξωτερικό. Με δεδομένη τη συσχέτιση μεταξύ κινητικότητας και προοπτικών απασχόλησης, όπως έχει διαγνωστεί στη βιβλιογραφία, βρίσκουμε ότι τα ποσοστά συμμετοχής των φοιτητών σε δραστηριότητες εξωστρέφειας είναι ενθαρρυντικά και αξίζει να ενισχυθούν περαιτέρω.

- Περίπου 70% των (πρόσφατων) αποφοίτων των προπτυχιακών προγραμμάτων έχουν απασχόληση (είτε ως εργαζόμενοι είτε ως αυτοαπασχολούμενοι), ενώ το 13% των αποφοίτων δήλωσε ότι είναι άνεργοι. Ωστόσο, τα δεδομένα δεν επαρκούν για να συμπεράνουμε αν πρόκειται για ανεργία τριβής (πρόσφατοι απόφοιτοι που αναζητούν κατάλληλη εργασία συναφή με τα προσόντα τους) ή διαρθρωτική ανεργία (αναντιστοιχία μεταξύ των προσόντων που κατέχουν οι υποψήφιοι και των προσόντων που αναζητά η αγορά εργασίας). Η διάκριση αυτή έχει σημασία στην άσκηση πολιτικής.
- Τέλος, σημαντικό ποσοστό αποφοίτων (και ειδικά αποφοίτων μεταπτυχιακών προγραμμάτων) απασχολείται στο δημόσιο τομέα. Ωστόσο αυτό το εύρημα αντανακλά τη μεγάλη ζήτηση μεταπτυχιακών προγραμμάτων από δημόσιους υπάλληλους και δεν πρέπει να ερμηνευτεί ως προοπτική απασχόλησης των πρόσφατων αποφοίτων.

Συμπεράσματα Πολιτικής

Οι έρευνες αποφοίτων είναι ιδιαίτερα σημαντικές γιατί μπορούμε να εντοπίσουμε και να επιλύσουμε τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι απόφοιτοι μετά το πέρας των σπουδών τους. Όπως είδαμε τόσο στην εν λόγω μελέτη αλλά και σε συναφείς μελέτες που εκπονήθηκαν από άλλα πανεπιστήμια, οι απόφοιτοι των ιδρυμάτων, σε γενικές γραμμές, παρουσιάζουν θετικές προοπτικές απασχόλησης τουλάχιστον σε σύγκριση με την υπόλοιπο πληθυσμό. Ωστόσο ο κίνδυνος ανεργίας είναι υπαρκτός, κάτι το οποίο συνεπάγεται την αναγκαιότητα υλοποίησης αντίστοιχων πολιτικών καταπολέμησης. Αρχικά, η πρακτική άσκηση και τα προγράμματα κινητικότητας φαίνεται ότι συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των φοιτητών κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Επομένως, η ενίσχυση τους θα πρέπει να είναι μία από τις προτεραιότητες των πανεπιστημίων. Ακόμα, η ενίσχυση των γραφείων διασύνδεσης σε όρους χρηματοδότησης και στελέχωσης με εξειδικευμένο προσωπικό (σύμβουλοι σταδιοδρομίας και επιχειρηματικότητας) θα μπορούσε να συμβάλλει στην καλύτερη και ταχύτερη απορρόφηση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, μειώνοντας το χρόνο και κόστος ανεύρεσης κατάλληλης εργασίας. Ενδεχομένως, όμως να απαιτούνται και βαθύτερες τομές σε όρους αναθεώρησης των προγραμμάτων σπουδών των ιδρυμάτων, προκειμένου οι απόφοιτοι να αποκτούν τις κατάλληλες δεξιότητες και γνώσεις.

Τέλος, ένα ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα είναι η δημιουργία και ανάπτυξη ενεργών συλλόγων αποφοίτων, οι οποίοι θα βρίσκονται σε συνεχή επικοινωνία με τα ακαδημαϊκά ιδρύματα. Οι σύλλογοι θα μπορούν να παρέχουν επικαιροποιημένα στοιχεία αποφοίτων στα Πανεπιστήμια, θα διατηρούν ενεργή τη σχέση μεταξύ απόφοιτου και πανεπιστημιακού ιδρύματος και συνολικά θα συμβάλλουν στον κατάλληλο σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών προκειμένου να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες.

Περιορισμοί στην έρευνα

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί η δυσκολία της συλλογής των δεδομένων. Το πρώτο πρόβλημα που παρουσιάστηκε είναι η απουσία μιας βάσης με επικαιροποιημένα στοιχεία επικοινωνίας των

αποφοίτων του ακαδημαϊκού έτους 2016/17. Σαν αποτέλεσμα, αρκετές από τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις δεν ήταν ενεργές, με συνέπεια να μειωθεί ο αριθμός των παρατηρήσεων. Το δεύτερο πρόβλημα που παρουσιάστηκε είναι το χαμηλό ποσοστό απόκρισης, δηλαδή η χαμηλή συμμετοχή των αποφοίτων. Χρειάστηκαν αρκετές υπενθυμίσεις ώστε να συμμετέχουν περισσότεροι απόφοιτοι στην έρευνα και να είναι όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικό το δείγμα. Το χαμηλό ποσοστό απόκρισης είχε ως αποτέλεσμα τη συλλογή ενός δείγματος που ενώ είναι επαρκές για την εξαγωγή ορισμένων χρήσιμων συμπερασμάτων σε επίπεδο ιδρύματος, καθιστά αδύνατη την τμηματική ανάλυση των δεδομένων. Παρολαυτά, η ερευνητική εμπειρία που απέκτησε το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου σε συνδυασμό με την προσπάθεια εκσυγχρονισμού των πληροφοριακών συστημάτων του ιδρύματος είναι σίγουρο ότι θα αποτελέσουν σημαντικούς συμμάχους σε μελλοντικά εγχειρήματα.

Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια σημαντική προσπάθεια του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου να εκτιμήσει με συστηματικό τρόπο και σε μεγάλη κλίμακα την πορεία των αποφοίτων του στην αγορά εργασίας και εντάσσεται στα πλαίσια μίας ευρύτερης ανάλογης πρωτοβουλίας των ελληνικών ιδρυμάτων. Η μελέτη απάντησε ερωτήματα και ανέδειξε νέα ερωτήματα και προκλήσεις. Σημαντική πρόκληση είναι η προσπάθεια βελτίωσης της απόκρισης των αποφοίτων και ειδικά των παλαιότερων αποφοίτων. Η επίτευξη αυτού του στόχου απαιτεί αφενός τη συνεχή επικαιροποίηση των σχετικών βάσεων δεδομένων έτσι ώστε να είναι εφικτή η προσέγγιση τους και αφετέρου τη δημιουργία κινήτρων για συμμετοχή σε έρευνες και δραστηριότητες του πανεπιστημίου. Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν επίσης να αναζητήσουν περισσότερη πληροφόρηση σχετική με τις μισθολογικές απολαβές των εργαζόμενων αποφοίτων, τις δεξιότητες και τις γνώσεις που χρειάστηκε να αναπτύξουν στην αγορά εργασίας και τέλος πλουσιότερη πληροφόρηση για τις περιόδους ανεργίας/απουσίας από την αγορά εργασίας που ενδεχομένως να αντιμετώπισαν. Ειδικά, όσον αφορά το τελευταίο ζήτημα, η διάκριση μεταξύ ανεργίας τριβής και διαρθρωτικής ανεργίας είναι κομβική για τα ιδρύματα καθότι χρήζει διαφορετικών πολιτικών αντιμετώπισης

7. Βιβλιογραφία

Ξένη βιβλιογραφία

Abbiati, Giovanni, and Carlo, Barone. "Is university education worth the investment? The expectations of upper secondary school seniors and the role of family background." *Rationality and society* 29.2 (2017): 113-159.

Abramitzky, Ran, Adeline, Delavande, and Luis Vasconcelos. "Marrying up: the role of sex ratio in assortative matching." *American Economic Journal: Applied Economics* 3.3 (2011): 124-157.

Ahuja, Abha, Camila, L. M. Netto, Alexandra, Terrana, Geneva, M. Stein*, Suzanne, E. Kern, Mara, Steiner, Rachel, Kim and Kayla, Krupnick, Walsh. "An Outcomes-Based Framework for Integrating

Academics with Student Life to Promote the Development of Undergraduate Students' Non-cognitive Skills." *Frontiers in Education* (2022).

Asai, Yukiko, and Koustas, Dmitri. "Temporary work contracts and female labor market outcomes." *Journal of Economic Behavior & Organization* 208 (2023): 1-20.

Banerjee, Abhijit, Duflo, Esther, Ghatak, Maitreesh and Lafortune Jeanne. "Marry for what? Caste and mate selection in modern India." *American Economic Journal: Microeconomics* 5.2 (2013): 33-72.

Chhinzer, Nita, and Russo, Anna Maria. "An exploration of employer perceptions of graduate student employability." *Education+ Training* 60.1 (2017): 104-120.

European Commission, *The Erasmus impact study – Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions*, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Publications Office, (2014).

Finch, David J, Hamilton, Leah K., Baldwin, Riley, Zehner, Mark. "An exploratory study of factors affecting undergraduate employability." *Education+ Training* 55.7 (2013): 681-704.

Hillage, Jim, and Pollard, Emma. "Employability: developing a framework for policy analysis." (1998).

Kapareliotis, Ilias, Voutsina, Katerina, and Patsiotis, Athanasios. "Internship and employability prospects: assessing student's work readiness." *Higher Education, Skills and Work-Based Learning* 9.4 (2019): 538-549.

Kautz, Tim, Heckman, James, Bas ter Weel, Ron Diris and Borghans, Lex. "Fostering and measuring skills: Improving cognitive and non-cognitive skills to promote lifetime success." (2014).

Koutsampelas, Christos, and Tsakloglou, Panos. "The progressivity of public education in Greece: empirical findings and policy implications." *Education Economics* 23.5 (2015): 596-611.

Menon, Maria Eliophotou. "Perceived rates of return to higher education: Further evidence from Cyprus." *Economics of Education Review* 27.1 (2008): 39-47.

Menon, Maria Eliophotou, Pashourtidou, Nicoletta, Polycarpou, Alexandros, & Pashardes, Panos. "Students' expectations about earnings and employment and the experience of recent university graduates: Evidence from Cyprus." *International Journal of Educational Development* 32.6 (2012): 805-813.

Oppenheim, A. Questionnaire Design, Interviewing and Attitude Measurement. London, (1992).

Pissarides, Christopher, Antoniou. Equilibrium Unemployment Theory. 2nd edition. Cambridge, MA, MIT Press, (2000).

Saleh, Amany, and Bista, Krishna. Examining Factors Impacting Online Survey Response Rates in Educational Research: Perceptions of Graduate Students. *Journal of MultiDisciplinary Evaluation*, (2017): 13(29), 63–74.

Zhou, Kai. "Non-cognitive skills: definitions, measurement and malleability. Paper commissioned for the Global Education Monitoring Report 2016, Education for people and planet: Creating sustainable futures for all." *Education for people and planet: Creating sustainable futures for all* (2016).

Ελληνική βιβλιογραφία

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (2023): «Μελέτη απορρόφησης και απασχολησιμότητας αποφοίτων Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών από την αγορά εργασίας)», Αθήνα.

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (2016): Νέοι Απόφοιτοι ΕΜΠ και Αγορά Εργασίας: «Έρευνα για την ένταξη στην αγορά εργασίας και την επαγγελματική εξέλιξη των νέων αποφοίτων του ΕΜΠ που κατοικούν στο εξωτερικό (2002 - 2010)», Αθήνα.

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (2023): «Μελέτη Επαγγελματικής Αποκατάστασης Αποφοίτων Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών των ετών 2018-2022», Αθήνα.

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (2020): « Μελέτη Απορρόφησης Αποφοίτων του Π.Δ.Μ.», Κοζάνη.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (2022): «Μελέτη Απασχόλησης Αποφοίτων Τ.Ε.Φ.Α.Α. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Απόφοιτοι του Έτους 2017», Τρίκαλα.

Πανεπιστήμιο Κρήτης (2021): « Έρευνα Απασχόλησης των Μηχανικών Περιβάλλοντος», Χανιά.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τμήμα Α: Καλώς ορίσατε στην έρευνα ιχνηλάτησης αποφοίτων «EUROGRADUATE 2022»

Έχετε προσκληθεί να συμμετάσχετε στην έρευνα ως απόφοιτος ΠΠΣ/ΠΜΣ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του ακαδημαϊκού έτους 2020/2021.

Με τη συμμετοχή σας σε αυτήν την έρευνα, συμβάλλετε σημαντικά στην επιστημονική έρευνα για την πρόσβαση των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας.

Στην Ελλάδα η έρευνα διενεργείται από όλα τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας και συντονίζεται από την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ).

Σας ενημερώνουμε ότι όλες οι απαντήσεις, που υποβάλλονται κατά τη διάρκεια της έρευνας, θα παραμείνουν ανώνυμες και ότι έχουν ληφθεί μέτρα για την προστασία των σχετικών δεδομένων. Η απάντησή σας στην έρευνα δεν θα συνδεθεί με κανένα προσωπικό στοιχείο αναγνώρισης και τα αποτελέσματα θα δημοσιευθούν συγκεντρωτικά.

Πριν ξεκινήσετε την έρευνα, σας παρακαλούμε να διαβάσετε τη δήλωση περί προστασίας προσωπικών δεδομένων για αυτή την έρευνα και να μας επιβεβαιώσετε ότι μπορούμε να επεξεργαστούμε τις απαντήσεις σας.

Η έρευνα αυτή αποτελεί μέρος της πρωτοβουλίας EUROGRADUATE, η οποία αποσκοπεί στη σύγκριση των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης της Ελλάδας με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Διεξάγεται σε 17 Ευρωπαϊκές χώρες και αναμένεται να προσφέρει σημαντικές πληροφορίες για τα θέματα της ανώτατης εκπαίδευσης.

Αν ενδιαφέρεστε για τα αποτελέσματα και για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την έρευνα, παρακαλούμε επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της πρωτοβουλίας EUROGRADUATE στη διεύθυνση www.eurograduate.eu.

Με εκτίμηση, Το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

A1. Ναι, δίνω τη συγκατάθεσή μου για την επεξεργασία των απαντήσεών μου στο ερωτηματολόγιο για ερευνητικούς σκοπούς που αφορούν τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες των αποφοίτων. Επιβεβαιώνω ότι έχω διαβάσει τη δήλωση προστασίας προσωπικών δεδομένων και την αποδέχομαι πλήρως.

Ναι, Συναίνω

Τμήμα Β: Εισαγωγή

Καλείστε να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο ως /απόφοιτος/η του Ιδρύματος κατά το Ακαδημαϊκό Έτος .

B1. ΙΔΡΥΜΑ

B2. ΚΩΔΙΚΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

B3. Ακαδημαϊκό Έτος αποφοίτησης

Η μορφοποίηση του πεδίου αυτού πρέπει να είναι EEEE/EEEE

B4. Προκειμένου να ξεκινήσετε τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, παρακαλούμε αρχικά επιλέξτε το Τμήμα του Ιδρύματος από το οποίο αποφοιτήσατε

B5. Ποιο είναι το είδος του Τίτλου Σπουδών που αποκτήσατε;

Επιλέξτε μια από τις παρακάτω απαντήσεις

Πτυχίο Πανεπιστημίου/ΤΕΙ (επίπεδο 6) - ISCED 6

Μεταπτυχιακό δίπλωμα (επίπεδο 7) - ISCED 7

B6. Ποιο είναι το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος, από το οποίο αποκτήσατε Τίτλο Σπουδών;

Επιλέξτε μια από τις παρακάτω απαντήσεις

Τμήμα C: Ενότητα - A1: Σπουδές

Κατ' αρχάς, παρακαλούμε πείτε μας περισσότερα για το πρόγραμμα σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το {A03}.

Αν αποφοιτήσατε από περισσότερα του ενός προγράμματα το {A03}, παρακαλούμε να δώσετε πληροφορίες για το πρόγραμμα σπουδών που θεωρείτε περισσότερο σχετικό.

C1. Πότε ξεκινήσατε το πρόγραμμα σπουδών σας;

C2. Παρακαλούμε επιλέξτε τον μήνα έναρξης των σπουδών σας

Ιανουάριος

Φεβρουάριος

Μάρτιος

Απρίλιος

Μάιος

Ιούνιος

Ιούλιος

Αύγουστος

Σεπτέμβριος

Οκτώβριος

Νοέμβριος

Δεκέμβριος

C3. Πότε αποφοιτήσατε από το πρόγραμμα σπουδών σας; Παρακαλούμε αναφερθείτε στην ημερομηνία της τελευταίας επιτυχούς εξέτασής σας.

C4. Παρακαλούμε επιλέξτε τον μήνα αποφοίτησής σαςΙανουάριος Φεβρουάριος Μάρτιος Απρίλιος Μάιος Ιούνιος Ιούλιος Αύγουστος Σεπτέμβριος Οκτώβριος Νοέμβριος Δεκέμβριος **C5.****C6. Τι είδους τίτλο σπουδών αποκτήσατε;**Πτυχίο Πανεπιστημίου/ΤΕΙ (επίπεδο 6) - ISCED 6 Μεταπτυχιακό δίπλωμα (επίπεδο 7) - ISCED 7

C7. Ποιος ήταν ο κύριος τομέας των σπουδών σας;

- Επιστήμη της εκπαίδευσης
- Εκπαίδευση εκπαιδευτών
- Τέχνες
- Ανθρωπιστικές επιστήμες
- Γλώσσες
- Κοινωνικές επιστήμες, δημοσιογραφία και πληροφόρηση
- Ψυχολογία
- Διοίκηση επιχειρήσεων
- Νομικές σπουδές
- Φυσικές επιστήμες, μαθηματικά και στατιστική
- Πληροφοριακά και επικοινωνιακά συστήματα
- Μηχανική, κατασκευές και δόμηση
- Αρχιτεκτονική και τοπογραφία
- Γεωπονική επιστήμη, δασοπονία, ιχθυοκαλλιέργεια και κτηνιατρική
- Ιατρική και οδοντιατρική
- Επιστήμες υγείας
- Φαρμακευτική
- Κοινωνική πρόνοια
- Υπηρεσίες

C8. Ποιο ήταν το όνομα του Ιδρύματος Ανώτατης Εκπαίδευσης;

- Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών
- Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος
- Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Πανεπιστήμιο Πατρών

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών

Πολυτεχνείο Κρήτης

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

**C9. Σε ποια τοποθεσία βρισκόταν αυτό το Ίδρυμα
Ανώτατης Εκπαίδευσης;***Παρακαλούμε αναφερθείτε στην τοποθεσία της ακαδημαϊκής μονάδας (π.χ. Τμήμα/Σχολή*

18233-Αθήνα

14121-Αθήνα

54124-Θεσσαλονίκη

11855-Αθήνα

69100-Κομοτηνή

57001-Θεσσαλονίκη

15772-Αθήνα

10682-Αθήνα

26335-Πάτρα

71410-Ηράκλειο

49100-Κέρκυρα

10434-Αθήνα 81100-Μυτιλήνη 12243-Αθήνα 50100-Κοζάνη 38221-Βόλος 45110-Ιωάννινα 70013-Ηράκλειο 54636-Θεσσαλονίκη 26504-Πάτρα 18534-Πειραιάς 23100-Τρίπολη 17671-Αθήνα 73100-Χανιά 17676-Αθήνα **C10. Ποιο ήταν το καθεστώς φοίτησής σας όταν αποφοιτήσατε;**φοιτητής/τρια πλήρους φοίτησης φοιτητής/τρια μερικής φοίτησης **C11. Ποιος ήταν ο βαθμός του πτυχίου σας;**Άριστα (8,5-10) Λίαν Καλώς (6,5-8,49) Καλώς (5-6,49) **C12. Ποια ήταν η κύρια γλώσσα διδασκαλίας στο πρόγραμμα σπουδών σας;**Αγγλικά Αραβικά Βουλγάρικα Γαλλικά Γερμανικά Δανικά Ελληνικά

Εσθονικά	☐
Ιρλανδικά	☐
Ισπανικά	☐
Ιταλικά	☐
Κινέζικα	☐
Κροατικά	☐
Λετονικά	☐
Λιθουανικά	☐
Λιγγκάλα	☐
Λουξεμβουργιανά	☐
Μαλτέζικα	☐
Νορβηγικά	☐
Ολλανδικά	☐
Ουγγρικά	☐
Πολωνικά	☐
Πορτογαλικά	☐
Ρουμάνικα	☐
Ρώσικα	☐
Σλοβακικά	☐
Σλοβένικα	☐
Σουηδικά	☐
Τούρκικα	☐
Τσέχικα	☐
Φινλανδικά	☐
Χάουσα	☐
Χίντι	☐
Άλλη αφρικανική γλώσσα	☐
Άλλη ασιατική γλώσσα	☐
Άλλη ευρωπαϊκή γλώσσα	☐

Άλλη γλώσσα της βόρειας/κεντρικής/νότιας Αμερικής/Καραϊβικής/Ανταρκτικής

Άλλη γλώσσα άλλης περιοχής του κόσμου

C13. Παρακολουθήσατε ως μέρος του προγράμματος σπουδών σας μαθήματα σε διαφορετική γλώσσα από την κύρια γλώσσα διδασκαλίας;

Ναι

Όχι

C14. Αν ΝΑΙ, παρακαλούμε επιλέξτε μία ή περισσότερες απο τις παρακάτω γλώσσες

Αγγλικά

Αραβικά

Βουλγάρικα

Γαλλικά

Γερμανικά

Δανικά

Ελληνικά

Εσθονικά

Ιρλανδικά

Ισπανικά

Ιταλικά

Κινέζικα

Κροατικά

Λετονικά

Λιθουανικά

Λιγγκάλα

Λουξεμβουργιανά

Μαλτέζικα

Νορβηγικά

Ολλανδικά

Ουγγρικά

Πολωνικά

Πορτογαλικά Ρουμάνικα Ρώσικα Σλοβακικά Σλοβένικα Σουηδικά Τούρκικα Τσέχικα Φινλανδικά Χάουσα Χίντι Άλλη αφρικανική γλώσσα Άλλη ασιατική γλώσσα Άλλη ευρωπαϊκή γλώσσα Άλλη γλώσσα της βόρειας/κεντρικής/νότιας Αμερικής/Καραϊβικής/Ανταρκτικής Άλλη γλώσσα άλλης περιοχής του κόσμου

Τμήμα D: Ενότητα - A2: Κινητικότητα και λοιπές δραστηριότητες κατά την διάρκεια των σπουδών

International mobility

D1. Αποκτήσατε εμπειρία στο εξωτερικό ως μέρος του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το (π.χ. σπουδές στο εξωτερικό, πρακτική άσκηση, μαθήματα ξένης γλώσσας κ.λπ.);

Ναι Όχι

D2. Τι είδους εμπειρία αποκτήσατε στο εξωτερικό;

Παρακάτω μπορείτε να αναφερθείτε σε έως πέντε ξεχωριστές διαμονές.

Αν είχατε παραπάνω από πέντε διαμονές, παρακαλούμε αναφερθείτε σε αυτές που θεωρείτε περισσότερο σημαντικές.

Επιλέξτε καθετί που ισχύει

σπουδές στο εξωτερικό πρακτική άσκηση ή εργασιακή εμπειρία μαθήματα ξένης γλώσσας θερινό σχολείο, σεμινάριο ή παρόμοια δραστηριότητα

Άλλο

Άλλο

D3. Σε ποια χώρα μέινετε;**D4. Πόσον καιρό μέινετε;**Λιγότερο από 1 μήνα 1 μήνα 2 μήνες 3 μήνες 6 μήνες 9 μήνες 12 μήνες 18 μήνες 24 μήνες Περισσότερους από 24 μήνες **D5. Αποκτήσατε πιστωτικές μονάδες ECTS κατά την παραμονή σας στο εξωτερικό, οι οποίες αναγνωρίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το ;**ναι, 15 μονάδες ECTS ή παραπάνω ναι, λιγότερο από 15 μονάδες ECTS όχι **D6. Υποστηρίχθηκε η παραμονή σας στο εξωτερικό από κάποιο πρόγραμμα κινητικότητας;**ναι, από ένα πρόγραμμα της ΕΕ (π.χ. Erasmus) ναι, από ένα εθνικό πρόγραμμα ναι, από άλλο πρόγραμμα όχι

D7. Αποκτήσατε κάποια άλλη εμπειρία στο εξωτερικό ως μέρος του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το (π.χ. σπουδές στο εξωτερικό, πρακτική άσκηση, μαθήματα ξένης γλώσσας);

Ναι

Όχι

D8. Τι είδους εμπειρία αποκτήσατε στο εξωτερικό;

Παρακάτω μπορείτε να αναφερθείτε σε έως πέντε ξεχωριστές διαμονές.

Αν είχατε παραπάνω από πέντε διαμονές, παρακαλούμε αναφερθείτε σε αυτές που θεωρείτε περισσότερο σημαντικές.

Επιλέξτε καθετί που ισχύει

σπουδές στο εξωτερικό

πρακτική άσκηση ή εργασιακή εμπειρία

μαθήματα ξένης γλώσσας

θερινό σχολείο, σεμινάριο ή παρόμοια δραστηριότητα

Άλλο

Άλλο

D9. Σε ποια χώρα μείνατε;

D10. Πόσον καιρό μείνατε;

- Λιγότερο από 1 μήνα
- 1 μήνα
- 2 μήνες
- 3 μήνες
- 6 μήνες
- 9 μήνες
- 12 μήνες
- 18 μήνες
- 24 μήνες
- Περισσότερους από 24 μήνες

D11. Αποκτήσατε πιστωτικές μονάδες ECTS κατά την παραμονή σας στο εξωτερικό οι οποίες αναγνωρίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το ;

- ναι, 15 μονάδες ECTS ή παραπάνω
- ναι, λιγότερο από 15 μονάδες ECTS
- όχι

D12. Υποστηρίχθηκε η παραμονή σας στο εξωτερικό από κάποιο πρόγραμμα κινητικότητας;

- ναι, από ένα πρόγραμμα της ΕΕ (π.χ. Erasmus)
- ναι, από ένα εθνικό πρόγραμμα
- ναι, από άλλο πρόγραμμα
- όχι

D13. Αποκτήσατε επιπρόσθετη εμπειρία στο εξωτερικό εκτός της παραπάνω ως μέρος του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το (π.χ. σπουδές στο εξωτερικό, πρακτική άσκηση, μαθήματα ξένης γλώσσας);

- Ναι
- Όχι

D14. Τι είδους εμπειρία αποκτήσατε στο εξωτερικό;

Παρακάτω μπορείτε να αναφερθείτε σε έως πέντε ξεχωριστές διαμονές.

Αν είχατε παραπάνω από πέντε διαμονές, παρακαλούμε αναφερθείτε σε αυτές που θεωρείτε περισσότερο σημαντικές.

Επιλέξτε καθετί που ισχύει

- σπουδές στο εξωτερικό
- πρακτική άσκηση ή εργασιακή εμπειρία
- μαθήματα ξένης γλώσσας
- θερινό σχολείο, σεμινάριο ή παρόμοια δραστηριότητα
- Άλλο

Άλλο

D15. Σε ποια χώρα μείνατε;**D16. Πόσον καιρό μείνατε;**

- Λιγότερο από 1 μήνα
- 1 μήνα
- 2 μήνες
- 3 μήνες
- 6 μήνες
- 9 μήνες
- 12 μήνες
- 18 μήνες
- 24 μήνες
- Περισσότερους από 24 μήνες

D17. Αποκτήσατε πιστωτικές μονάδες ECTS κατά την παραμονή σας στο εξωτερικό οι οποίες αναγνωρίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το ;

ναι, 15 μονάδες ECTS ή παραπάνω

ναι, λιγότερο από 15 μονάδες ECTS

όχι

D18. Υποστηρίχθηκε η παραμονή σας στο εξωτερικό από κάποιο πρόγραμμα κινητικότητας;

ναι, από ένα πρόγραμμα της ΕΕ (π.χ. Erasmus)

ναι, από ένα εθνικό πρόγραμμα

ναι, από άλλο πρόγραμμα

όχι

D19. Αποκτήσατε επιπρόσθετη εμπειρία στο εξωτερικό εκτός της παραπάνω ως μέρος του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το (π.χ. σπουδές στο εξωτερικό, πρακτική άσκηση, μαθήματα ξένης γλώσσας);

Ναι

Όχι

D20. Τι είδους εμπειρία αποκτήσατε στο εξωτερικό;

Παρακάτω μπορείτε να αναφερθείτε σε έως πέντε ξεχωριστές διαμονές.

Αν είχατε παραπάνω από πέντε διαμονές, παρακαλούμε αναφερθείτε σε αυτές που θεωρείτε περισσότερο σημαντικές.

Επιλέξτε καθετί που ισχύει

σπουδές στο εξωτερικό

πρακτική άσκηση ή εργασιακή εμπειρία

μαθήματα ξένης γλώσσας

θερινό σχολείο, σεμινάριο ή παρόμοια δραστηριότητα

Άλλο

Άλλο

D21. Σε ποια χώρα μείνατε;

D22. Πόσον καιρό μείνατε;

Λιγότερο από 1 μήνα

1 μήνα

2 μήνες

3 μήνες

6 μήνες

9 μήνες

12 μήνες

18 μήνες

24 μήνες

Περισσότερους από 24 μήνες

D23. Αποκτήσατε πιστωτικές μονάδες ECTS κατά την παραμονή σας στο εξωτερικό οι οποίες αναγνωρίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το ;

ναι, 15 μονάδες ECTS ή παραπάνω

ναι, λιγότερο από 15 μονάδες ECTS

όχι

D24. Υποστηρίχθηκε η παραμονή σας στο εξωτερικό από κάποιο πρόγραμμα κινητικότητας;

ναι, από ένα πρόγραμμα της ΕΕ (π.χ. Erasmus)

ναι, από ένα εθνικό πρόγραμμα

ναι, από άλλο πρόγραμμα

όχι

D25. Αποκτήσατε επιπρόσθετη εμπειρία στο εξωτερικό εκτός της παραπάνω ως μέρος του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το (π.χ. σπουδές στο εξωτερικό, πρακτική άσκηση, μαθήματα ξένης γλώσσας);

Ναι

Όχι

D26. Τι είδους εμπειρία αποκτήσατε στο εξωτερικό;

Παρακάτω μπορείτε να αναφερθείτε σε έως πέντε ξεχωριστές διαμονές.

Αν είχατε παραπάνω από πέντε διαμονές, παρακαλούμε αναφερθείτε σε αυτές που θεωρείτε περισσότερο σημαντικές.

Επιλέξτε καθετί που ισχύει

- σπουδές στο εξωτερικό
- πρακτική άσκηση ή εργασιακή εμπειρία
- μαθήματα ξένης γλώσσας
- θερινό σχολείο, σεμινάριο ή παρόμοια δραστηριότητα
- Άλλο

Άλλο

D27. Σε ποια χώρα μείνατε;**D28. Πόσον καιρό μείνατε;**

- Λιγότερο από 1 μήνα
- 1 μήνα
- 2 μήνες
- 3 μήνες
- 6 μήνες
- 9 μήνες
- 12 μήνες
- 18 μήνες
- 24 μήνες
- Περισσότερους από 24 μήνες

D29. Αποκτήσατε πιστωτικές μονάδες ECTS κατά την παραμονή σας στο εξωτερικό οι οποίες αναγνωρίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το ;

ναι, 15 μονάδες ECTS ή παραπάνω

ναι, λιγότερο από 15 μονάδες ECTS

όχι

D30. Υποστηρίχθηκε η παραμονή σας στο εξωτερικό από κάποιο πρόγραμμα κινητικότητας;

ναι, από ένα πρόγραμμα της ΕΕ (π.χ. Erasmus)

ναι, από ένα εθνικό πρόγραμμα

ναι, από άλλο πρόγραμμα

όχι

Τμήμα Ε: Ενότητα Α3-1: Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας πριν την έναρξη των σπουδών

E1. Πριν την έναρξη του προγράμματος σπουδών από το οποίο αποφοιτήσατε το , αποκτήσατε καθόλου εργασιακή εμπειρία για τουλάχιστον 6 μήνες χωρίς διακοπή;

Ναι

Όχι

Τμήμα F: Ενότητα Α3-2: Εκπαίδευση και κατάρτιση μετά την αποφοίτηση

Ενότητα Α3-2-1: Εκπαίδευση σε Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα μετά την αποφοίτηση Σε περίπτωση που ξεκινήσατε παραπάνω από τρία προγράμματα σπουδών, παρακαλούμε αναφερθείτε στα τρία πιο πρόσφατα προγράμματα.

F1. Μετά την απόκτηση του πτυχίου σας το , παρακολουθήσατε κάποιο άλλο πρόγραμμα ανώτατης εκπαίδευσης;

Να συμπεριλάβετε προγράμματα σπουδών στα οποία είστε ακόμη εγγεγραμμένος/η.

Να συμπεριλάβετε διδακτορικές σπουδές.

Ναι

Όχι

F2. Ποιο έτος ξεκινήσατε το πρόγραμμα σπουδών σας;

F3. Ποιος είναι ο τίτλος σπουδών που αποκτήσατε;

Αν λάβετε ή θα λάβετε τον τίτλο σπουδών σας στο εξωτερικό, παρακαλούμε επιλέξτε τον τίτλο σπουδών της Ελλάδας που ταιριάζει καλύτερα με τον τίτλο σπουδών σας.

Πτυχίο Πανεπιστημίου/ΤΕΙ (επίπεδο 6) - ISCED 6

Μεταπτυχιακό δίπλωμα (επίπεδο 7) - ISCED 7

Διδακτορικό δίπλωμα (επίπεδο 8) - ISCED 8

F4. Ο κύριος τομέας σπουδών του επιπρόσθετου προγράμματος σπουδών είναι ή ήταν ο ίδιος με αυτόν που αποφοιτήσατε το ;

Ναι

Όχι

F5. Ποιος είναι ή ήταν ο κύριος τομέας σπουδών του επιπρόσθετου προγράμματος;

- Ανθρωπιστικές επιστήμες
- Αρχιτεκτονική και τοπογραφία
- Γεωπονική επιστήμη, δασοπονία, ιχθυοκαλλιέργεια και κτηνιατρική
- Γλώσσες
- Διοίκηση επιχειρήσεων
- Εκπαίδευση εκπαιδευτών
- Επιστήμες υγείας
- Επιστήμη της εκπαίδευσης
- Ιατρική και οδοντιατρική
- Κοινωνικές επιστήμες, δημοσιογραφία και πληροφόρηση
- Κοινωνική πρόνοια
- Μηχανική, κατασκευές και δόμηση
- Νομικές σπουδές
- Πληροφοριακά και επικοινωνιακά συστήματα
- Τέχνες
- Υπηρεσίες
- Φαρμακευτική
- Φυσικές επιστήμες, μαθηματικά και στατιστική
- Ψυχολογία

F6. Σπουδάζετε ή σπουδάσατε στο ίδιο ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης από το οποίο αποφοιτήσατε το ;

- Ναι
- Όχι

F7. Αυτό το ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης ήταν ή είναι στην Ελλάδα;

- Ναί
- Όχι, σε άλλη χώρα, ειδικότερα

F8. Παρακαλώ συμπληρώστε την χώρα του ιδρύματος

F9. Αποφοιτήσατε από το πρόγραμμα σπουδών;

ναι

όχι, έφυγα χωρίς τίτλο σπουδών

όχι, είμαι ακόμη εγγεγραμμένος/η

F10. Ποια είναι το καθεστώς φοίτησής σας;

φοιτητής/τρια πλήρους φοίτησης

φοιτητής/τρια μερικής φοίτησης

F11. Παρακολουθήσατε κάποιο άλλο πρόγραμμα σπουδών εκτός του παραπάνω πρόσθετου μετά την απόκτηση του τίτλου σπουδών σας το ;

Ναι

Όχι

F12. Ποιο έτος ξεκινήσατε το πρόγραμμα σπουδών σας;

F13. Ποιος είναι ο τίτλος σπουδών που αποκτήσατε;

Αν λάβετε ή θα λάβετε τον τίτλο σπουδών σας στο εξωτερικό, παρακαλούμε επιλέξτε τον τίτλο σπουδών της Ελλάδας που ταιριάζει καλύτερα με τον τίτλο σπουδών σας.

Πτυχίο Πανεπιστημίου/ΤΕΙ (επίπεδο 6) - ISCED 6

Μεταπτυχιακό δίπλωμα (επίπεδο 7) - ISCED 7

Διδακτορικό δίπλωμα (επίπεδο 8) - ISCED 8

F14. Ο κύριος τομέας σπουδών του επιπρόσθετου προγράμματος σπουδών είναι ή ήταν ο ίδιος με αυτόν που αποφοιτήσατε το ;

Ναι

Όχι

F15. Ποιος είναι ή ήταν ο κύριος τομέας σπουδών του επιπρόσθετου προγράμματος;

- Ανθρωπιστικές επιστήμες
- Αρχιτεκτονική και τοπογραφία
- Γεωπονική επιστήμη, δασοπονία, ιχθυοκαλλιέργεια και κτηνιατρική
- Γλώσσες
- Διοίκηση επιχειρήσεων
- Εκπαίδευση εκπαιδευτών
- Επιστήμες υγείας
- Επιστήμη της εκπαίδευσης
- Ιατρική και οδοντιατρική
- Κοινωνικές επιστήμες, δημοσιογραφία και πληροφόρηση
- Κοινωνική πρόνοια
- Μηχανική, κατασκευές και δόμηση
- Νομικές σπουδές
- Πληροφοριακά και επικοινωνιακά συστήματα
- Τέχνες
- Υπηρεσίες
- Φαρμακευτική
- Φυσικές επιστήμες, μαθηματικά και στατιστική
- Ψυχολογία

F16. Σπουδάζετε ή σπουδάσατε στο ίδιο ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης από το οποίο αποφοιτήσατε το ;

- Ναι
- Όχι

F17. Αυτό το ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης ήταν ή είναι στην Ελλάδα;

- Ναί
- Όχι, σε άλλη χώρα, ειδικότερα

F18. Παρακαλώ συμπληρώστε την χώρα του ιδρύματος

F19. Αποφοιτήσατε από το πρόγραμμα σπουδών;

ναι

όχι, έφυγα χωρίς τίτλο σπουδών

όχι, είμαι ακόμη εγγεγραμμένος/η

F20. Ποια είναι το καθεστώς φοίτησής σας;

φοιτητής/τρια πλήρους φοίτησης

φοιτητής/τρια μερικής φοίτησης

F21. Παρακολουθήσατε κάποιο άλλο πρόσθετο πρόγραμμα σπουδών εκτός του παραπάνω πρόσθετου μετά την απόκτηση του τίτλου σπουδών σας το ;

Ναι

Όχι

F22. Ποιο έτος ξεκινήσατε το πρόγραμμα σπουδών σας;

F23. Ποιος είναι ο τίτλος σπουδών που αποκτήσατε;

Αν λάβετε ή θα λάβετε τον τίτλο σπουδών σας στο εξωτερικό, παρακαλούμε επιλέξτε τον τίτλο σπουδών της Ελλάδας που ταιριάζει καλύτερα με τον τίτλο σπουδών σας.

Πτυχίο Πανεπιστημίου/ΤΕΙ (επίπεδο 6) - ISCED 6

Μεταπτυχιακό δίπλωμα (επίπεδο 7) - ISCED 7

Διδακτορικό δίπλωμα (επίπεδο 8) - ISCED 8

F24. Ο κύριος τομέας σπουδών του επιπρόσθετου προγράμματος σπουδών είναι ή ήταν ο ίδιος με αυτόν που αποφοιτήσατε το ;

Ναι

Όχι

F25. Ποιος είναι ή ήταν ο κύριος τομέας σπουδών του επιπρόσθετου προγράμματος;

- Ανθρωπιστικές επιστήμες
- Αρχιτεκτονική και τοπογραφία
- Γεωπονική επιστήμη, δασοπονία, ιχθυοκαλλιέργεια και κτηνιατρική
- Γλώσσες
- Διοίκηση επιχειρήσεων
- Εκπαίδευση εκπαιδευτών
- Επιστήμες υγείας
- Επιστήμη της εκπαίδευσης
- Ιατρική και οδοντιατρική
- Κοινωνικές επιστήμες, δημοσιογραφία και πληροφόρηση
- Κοινωνική πρόνοια
- Μηχανική, κατασκευές και δόμηση
- Νομικές σπουδές
- Πληροφοριακά και επικοινωνιακά συστήματα
- Τέχνες
- Υπηρεσίες
- Φαρμακευτική
- Φυσικές επιστήμες, μαθηματικά και στατιστική
- Ψυχολογία

F26. Σπουδάζετε ή σπουδάσατε στο ίδιο ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης από το οποίο αποφοιτήσατε το ;

- Ναι
- Όχι

F27. Αυτό το ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης ήταν ή είναι στην Ελλάδα;

- Ναί
- Όχι, σε άλλη χώρα, ειδικότερα

F28. Παρακαλώ συμπληρώστε την χώρα του ιδρύματος

F29. Αποφοιτήσατε από το πρόγραμμα σπουδών;

ναι

όχι, έφυγα χωρίς τίτλο σπουδών

όχι, είμαι ακόμη εγγεγραμμένος/η

F30. Ποια είναι το καθεστώς φοίτησής σας;

φοιτητής/τρια πλήρους φοίτησης

φοιτητής/τρια μερικής φοίτησης

Τμήμα G: Ενότητα - A3-2-2: Επαγγελματική και περαιτέρω εκπαίδευση μετά την αποφοίτηση

Επαγγελματική εκπαίδευση και μετεκπαίδευση μετά την αποφοίτηση

G1. Πρόκειται να αποκτήσετε ή αποκτήσατε κάποιον τίτλο σπουδών επαγγελματικής κατάρτισης μετά την αποφοίτηση το ;

Αν αποκτήσατε ή θα αποκτήσετε παραπάνω από έναν τίτλο σπουδών επαγγελματικής κατάρτισης, παρακαλούμε επιλέξτε τον υψηλότερο.

Αν λάβατε ή θα λάβετε τον τίτλο σπουδών επαγγελματικής σας κατάρτισης στο εξωτερικό, παρακαλούμε επιλέξτε τον τίτλο σπουδών της Ελλάδας που ταιριάζει περισσότερο με τον τίτλο σπουδών σας.

Ναι

Όχι

G2. Αν ναι, παρακαλώ επιλέξτε τον τίτλο σπουδών

- Πτυχίο/δίπλωμα ανωτέρας σχολής (επίπεδο 5) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 5
- Δίπλωμα αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (επίπεδο 5) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 5
- Πτυχίο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης - επαγγελματικής ειδικότητας/ εκπαίδευσης και κατάρτισης (επίπεδο 5) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 5
- Απολυτήριο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (επίπεδο 4) - Επαγγελματικό Λύκειο - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 4
- Πτυχίο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (επίπεδο 4) - Επαγγελματικό Λύκειο - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 4
- Πτυχίο επαγγελματικής σχολής (επίπεδο 4) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 4
- Πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας, εκπαίδευσης και κατάρτισης (επίπεδο 3) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 3
- Πιστοποιητικό επαγγελματικής κατάρτισης (επίπεδο 3) - δεν απονέμεται πλέον - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 3

G3. Κατά τους τελευταίους 12 μήνες συμμετείχατε σε άλλες μαθησιακές δραστηριότητες (ολοκληρωμένες ή όχι) με σκοπό τη βελτίωση των επαγγελματικών σας γνώσεων και δεξιοτήτων στον ελεύθερο χρόνο σας ή στην διάρκεια του χρόνου εργασίας σας;

Οι μαθησιακές δραστηριότητες είναι μαθήματα, εργαστήρια και σεμινάρια, καθοδηγούμενη εκπαίδευση στην εργασία ή ιδιαίτερα μαθήματα με αμειβόμενο δάσκαλο.

Ναι

Όχι

Τμήμα Η: Ενοτητα - Β: Παρούσα επαγγελματική κατάσταση

Τρέχουσα κατάσταση

Παρακαλούμε απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις που αφορούν την παρούσα απασχόληση ή αυτοαπασχόλησή σας.

Αν έχετε περισσότερες από μία θέση εργασίας ή περισσότερες από μία επιχείρηση, παρακαλούμε αναφερθείτε στην θέση εργασίας ή στην επιχείρηση που θεωρείτε περισσότερο σημαντική.

Δηλώσατε ότι έχετε παραπάνω από μία θέση εργασίας. Με τις ακόλουθες ερωτήσεις θα θέλαμε να μάθουμε λίγα περισσότερα για τις πρόσθετες θέσεις εργασίας σας.

H1. Πώς θα περιγράφατε την παρούσα κατάστασή σας;

Παρακαλούμε επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

Εργαζόμενος/η

Αυτοαπασχολούμενος/η

Φοιτητής/τρια, μαθητής/τρια

Άνεργος/η

Σε γονική άδεια

Υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, κοινωνική ή εθελοντική εργασία

Οικογενειακή φροντίδα ή οικιακά

Άλλο

Καμία απάντηση

H2. Παρακαλούμε διευκρινίστε

H3. Είσαστε επί του παρόντος σε αμειβόμενη απασχόληση;

Να συμπεριλάβετε την αυτοαπασχόληση.

ναι

όχι, αλλά εργάζομαι χωρίς αμοιβή στην οικογενειακή επιχείρηση

όχι

H4. Δηλώσατε ότι βρίσκεστε σε γονική άδεια και ότι είστε εργαζόμενος/η ή αυτοαπασχολούμενος/η ταυτόχρονα.

Ποιο από τα παρακάτω ισχύει στην παρούσα κατάστασή σας;

Παρακαλούμε επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

Βρίσκομαι σε γονική άδεια με σύμβαση εργασίας σε ισχύ.

Βρίσκομαι σε γονική άδεια και παράλληλα εργάζομαι.

κανένα από τα παραπάνω, αλλά [...]

H5. Παρακαλώ συμπληρώστε...

H6. Έχετε παραπάνω από μία θέση εργασίας;

Να συμπεριλάβετε την αυτοαπασχόληση.

ναι, έχω παραπάνω από μία θέση εργασίας

όχι

H7. Πού εργάζεστε;

Αν επιλέξετε Ελλάδα παρακαλούμε εισάγετε τον ταχυδρομικό κώδικα

Στην Ελλάδα

Στο εξωτερικό

H8. Επιλέξτε ότι εργάζεστε στην Ελλάδα, παρακαλώ εισάγετε τον ταχυδρομικό κώδικα της περιοχής στην οποία εργάζεστε

H9. Επιλέξτε ότι εργάζεστε στο εξωτερικό, παρακαλώ συμπληρώστε το όνομα της χώρας

H10. Ποιο είναι το επάγγελμά σας;

Αν το επάγγελμά σας δεν περιλαμβάνεται στη λίστα, παρακαλούμε επιλέξτε εκείνο που ταιριάζει περισσότερο.

Παρακαλώ πληκτρολογείστε τουλάχιστον 2 χαρακτήρες για να ενεργοποιηθεί η αναζήτηση

H11. Σε ποιον επιχειρηματικό κλάδο ανήκει ο οργανισμός στον οποίο εργάζεστε;

Παρακαλώ πληκτρολογείστε τουλάχιστον 2 χαρακτήρες για να ενεργοποιηθεί η αναζήτηση

H12. Ποια είναι η κύρια επιχειρηματική δραστηριότητα του οργανισμού στον οποίο εργάζεστε;

Εάν ο οργανισμός σας δραστηριοποιείται σε πολλούς τομείς, παρακαλούμε επιλέξτε τον κυριότερο.

Παρακαλώ πληκτρολογείστε τουλάχιστον 2 χαρακτήρες για να ενεργοποιηθεί η αναζήτηση

H13. Είσαστε αυτοαπασχολούμενος/η;

ναι, αυτοαπασχολούμενος/η με αμειβόμενους εργαζόμενους

ναι, αυτοαπασχολούμενος/η χωρίς αμειβόμενους εργαζόμενους

όχι

H14. Ποιο είναι το είδος της σύμβασής σας σήμερα;

- αορίστου χρόνου
- ορισμένου χρόνου
- άλλο

H15. Επιλέξτε Σύμβαση Ορισμένου Χρόνου, παρακαλούμε δηλώστε την συνολική διάρκεια (μήνες)

H16. Επιλέξτε Άλλο, παρακαλώ διευκρινίστε

H17. Εργάζεστε στον δημόσιο τομέα;

- Ναι
- Όχι

H18. Είστε εργαζόμενος/η πλήρους απασχόλησης;

Να συμπεριλάβετε την αυτοαπασχόληση.

- ναι
- όχι, εργάζομαι με καθεστώς μερικής απασχόλησης

H19. Είσατε εργαζόμενος/η ή αυτοαπασχολούμενος/η στην/στις επιπρόσθετη/ες θέση/εις εργασίας σας;

- εργαζόμενος/η
- αυτοαπασχολούμενος/η
- εργαζόμενος/η και αυτοαπασχολούμενος/η

Τμήμα Ι: Ενότητα - D: Τόπος διαμονής

I1. Πού ζείτε κατά βάση επί του παρόντος;

- στο ίδιο μέρος που ζούσα κατά τη διάρκεια του προγράμματος σπουδών μου
- σε άλλο μέρος στην Ελλάδα
- σε άλλο μέρος στο εξωτερικό

I2. Πιο συγκεκριμένα σε ποιο μέρος της Ελλάδας;

Παρακαλούμε εισάγετε τον ταχυδρομικό κώδικα εδώ

I3. Σε ποιό μέρος στο εξωτερικό;

Παρακαλώ επιλέξτε την χώρα

Τμήμα J: Ενότητα Ε: Προσωπικό και κοινωνικό προφίλ αποφοίτου

Πότε γεννηθήκατε; Ποιο είναι ή ήταν το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων ή των κηδεμόνων σας;

J1. Τέλος, θα θέλαμε να σας κάνουμε μερικές προσωπικές ερωτήσεις.

Ποιο είναι το φύλο σας;

Ανδρας

Γυναίκα

Άλλο

J2. Έτος γέννησης

J3. Μήνας γέννησης

Ιανουάριος

Φεβρουάριος

Μάρτιος

Απρίλιος

Μάιος

Ιούνιος

Ιούλιος

Αύγουστος

Σεπτέμβριος

Οκτώβριος

Νοέμβριος

Δεκέμβριος

J4.

Ποιας χώρας είστε υπήκοος;

Αν έχετε πολλαπλές υπηκοότητες, παρακαλούμε επιλέξτε τις τρεις πιο σχετικές.

1η Υπηκοότητα

Χώρα

J5.

Ποιας χώρας είστε υπήκοος;

Αν έχετε πολλαπλές υπηκοότητες, παρακαλούμε επιλέξτε τις τρεις πιο σχετικές.

2η Υπηκοότητα

Χώρα

J6.

Ποιας χώρας είστε υπήκοος;

Αν έχετε πολλαπλές υπηκοότητες, παρακαλούμε επιλέξτε τις τρεις πιο σχετικές.

3η Υπηκοότητα

Χώρα

J7. Πού γεννηθήκατε;

Στην απάντησή σας, παρακαλούμε να λάβετε υπόψη τα σημερινά σύνορα.

J8. Μητέρα/κηδεμόνας

- Διδακτορικό δίπλωμα (επίπεδο 8) - ISCED 8
- Μεταπτυχιακό δίπλωμα (επίπεδο 7) - ISCED 7
- Πτυχίο (Πανεπιστήμιο/ΤΕΙ) (επίπεδο 6) - ISCED 6
- Πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (σύντομης διάρκειας) (επίπεδο 5) - ISCED 5
- Πτυχίο/δίπλωμα ανωτέρας σχολής (επίπεδο 5) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 5
- Δίπλωμα αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (επίπεδο 5) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 5
- Πτυχίο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης - επαγγελματικής ειδικότητας/εκπαίδευσης και κατάρτισης (επίπεδο 5) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 5
- Απολυτήριο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (επίπεδο 4) - Γενικό Λύκειο - ISCED 4
- Απολυτήριο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (επίπεδο 4) - Επαγγελματικό Λύκειο - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 4
- Πτυχίο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (επίπεδο 4) - Επαγγελματικό Λύκειο - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 4
- Πτυχίο επαγγελματικής σχολής (επίπεδο 4) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 4
- Πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας, εκπαίδευσης και κατάρτισης (επίπεδο 3) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 3
- Πιστοποιητικό επαγγελματικής κατάρτισης (επίπεδο 3) - δεν απονέμεται πλέον - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 3
- Απολυτήριο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο) (επίπεδο 2) - ISCED 2
- Απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Δημοτικό) (επίπεδο 1) - ISCED 1
- Αναλφάβητος/η
- Δεν γνωρίζω

J9. Πατέρας/κηδεμόνας

- Διδακτορικό δίπλωμα (επίπεδο 8) - ISCED 8
- Μεταπτυχιακό δίπλωμα (επίπεδο 7) - ISCED 7
- Πτυχίο (Πανεπιστήμιο/ΤΕΙ) (επίπεδο 6) - ISCED 6
- Πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (σύντομης διάρκειας) (επίπεδο 5) - ISCED 5
- Πτυχίο/δίπλωμα ανωτέρας σχολής (επίπεδο 5) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 5
- Δίπλωμα αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (επίπεδο 5) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 5
- Πτυχίο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης - επαγγελματικής ειδικότητας/εκπαίδευσης και κατάρτισης (επίπεδο 5) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 5
- Απολυτήριο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (επίπεδο 4) - Γενικό Λύκειο - ISCED 4
- Απολυτήριο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (επίπεδο 4) - Επαγγελματικό Λύκειο - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 4
- Πτυχίο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (επίπεδο 4) - Επαγγελματικό Λύκειο - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 4
- Πτυχίο επαγγελματικής σχολής (επίπεδο 4) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 4
- Πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας, εκπαίδευσης και κατάρτισης (επίπεδο 3) - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 3
- Πιστοποιητικό επαγγελματικής κατάρτισης (επίπεδο 3) - δεν απονέμεται πλέον - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK) - ISCED 3
- Απολυτήριο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο) (επίπεδο 2) - ISCED 2
- Απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Δημοτικό) (επίπεδο 1) - ISCED 1
- Αναλφάβητος/η
- Δεν γνωρίζω

Τμήμα Κ: Ενότητα G: Συμμετοχή σε μελλοντικές έρευνες EUROGRADUATE

Μια έρευνα παρακολούθησης EUROGRADUATE προβλέπεται να γίνει στο μέλλον για να κατανοηθεί καλύτερα ο τρόπος με τον οποίο οι εμπειρίες των αποφοίτων από τις σπουδές τους συμβάλλουν στη μακροπρόθεσμη εξέλιξή τους.

K1. Θα σας ενδιέφερε να συμμετάσχετε σε μια μελλοντική έρευνα και έτσι να βοηθήσετε στη βελτίωση της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα;

Ναι Όχι

K2. Παρακαλούμε σημειώστε την διεύθυνση email σας για να είναι σίγουρο ότι μπορούμε να επικοινωνήσουμε μαζί σας για περαιτέρω έρευνες της EUROGRADUATE.

Η διεύθυνση email σας θα αποθηκευτεί ξεχωριστά από τις απαντήσεις σας στην έρευνα και θα την διαχειριστούμε εμπιστευτικά.

K3. Σας ευχαριστούμε πολύ για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Εάν έχετε οποιεσδήποτε παρατηρήσεις, παρακαλούμε να τις δηλώσετε εδώ:

Σας ευχαριστούμε πολύ για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.